EVALUATIE INNOVATIEFONDS NOORD-HOLLAND

2 februari 2021

lysias ADVIES

Inhoud

Management Samenvatting 3

1. Achtergrond en opzet van deze evaluatie 4
- Achtergrond 5
- Doelstellingen 5
- Samenhang met andere instrumenten gericht op het MKB. 5
- Karakteristieken van het fonds 6
- Opzet fondsvermogen 6
- Ontwikkelingen van het fonds 7
- Timing van deze evaluatie 7
- Opzet van deze evaluatie 7

2. Kwantitatieve analyse 8
- Kijken naar aantallen 9
- Kenmerken van de financieringen 12
- Cofinanciering en vervolginvesteringen 14
- Fondsmanagement 16
- Kwantitatieve analyse samengevat 17

3. Kwalitatieve analyse 18
- Effectiviteit 19
- Doelmatigheid 19
- Contact tussen fondsmanagement en ondernemers 20
- Ticketgrootte, conversie en TRL-fase 21
- Regionale inbedding en aansluiting 23
- Nieuwe aandeelhouders 26
- Doorontwikkeling van het fonds 27

4. Marktontwikkelingen en positie 28
- Marktontwikkelingen 29
- Positie in het financieringslandschap 31
- Financieringsbehoefte mkb onverminderd hoog 33
- ROM Noord-Holland 34

5. Conclusies en aanbevelingen 35
- Bevindingen en aanbevelingen 36
- De drie hoofdvragen van dit onderzoek 37
- Tot slot 37

Bijlage 1: Overzicht van onze gesprekspartners 38

Bijlage 2: Gebruikte afkortingen (op alfabet) 39

Bijlage 3: Technology Readiness Levels (TRL) 40

Bijlage 4: Voortgang EFRO-doelstellingen 41

MANAGEMENT SAMENVATTING

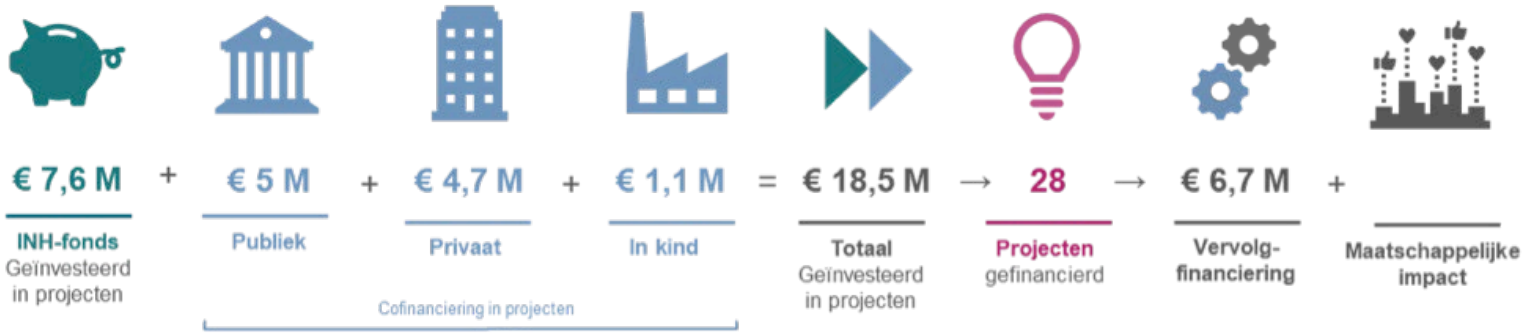
Het Innovatiefonds Noord-Holland (INH) werd in 2018 opgericht door de Provincie Noord-Holland, UvA Ventures Holding BV, AMC Ventures Holding BV, HvA Ventures Holding BV en Sanquin Innovatie BV. Dit publiek-private fonds is nu ruim 2 jaar operationeel. Uit deze evaluatie blijkt dat het effectief en doelmatig is opgezet. Er zijn inmiddels 28 leningen verstrekt in een uitgifte tempo dat iets hoger lag dan voorzien. Het fonds heeft inmiddels voor € 18,5 miljoen aan investeringen gemobiliseerd en ook is er al een bedrag van € 6,7 aan vervolginvesteringen aan de orde.

Ondernemers, kennisinstellingen, intermediaire organisaties en overheden zijn over het algemeen zeer tevreden over het fonds. Het succes van het INH-fonds heeft ook een keerzijde, de bodem van de fonds-pot komt eerder dan voorzien in zicht. Dat betekent dat de aandeelhouders met urgentie moeten kijken naar het vervolg van het fonds.

Het veld van innovatieondersteuning is sterk in beweging. De marktontwikkelingen in Noord-Holland zijn in algemene zin zeer gunstig: het ecosysteem en het investeringsklimaat zit in de top van Nederland, het investeringsvolume zit in de lift. Maar de private financiering richt zich wel vooral op de latere innovatie-fases. Publieke financieringsinstrumenten in de vroege ontwikkelfases zijn en blijven hard nodig. Het INH-fonds heeft een duidelijke positie in het ecosysteem in Noord-Holland.

De samenhang binnen dit ecosysteem en tussen de instrumenten van overheden verdient meer aandacht, ook in het licht van de komst van een nieuwe regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Noord-Holland. Het is verstandig goed te kijken naar de positionering van het INH-fonds richting deze voorgenomen ROM en de onderlinge rol- en taakverdeling duidelijk te borgen. We hebben in deze evaluatie 10 aanbevelingen geformuleerd om de impact verder te vergroten.

Bij de oprichting van het INH-fonds werd het fondsvermogen opgesplitst in twee delen. Het eerste fondsdeel is inmiddels grotendeels uitgezet, afspraak was om op basis van een externe evaluatie te besluiten hoe fondsdeel 2 kan worden ingezet en daarbij te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor publieke (of private) cofinanciering. Voor cofinanciering vanuit de EU in fondsdeel 2 was oorspronkelijk voorzien dat het nieuwe Kansen voor West III (KvW-3) kon worden ingezet, maar de uitrol van dat programma zal waarschijnlijk pas in de loop van 2022 plaatsvinden. Voor de overbrugging naar KvW-3 werd onlangs het REACT-EU programma gelanceerd. Het is verstandig om snel actief in te zetten op cofinanciering vanuit dit REACT-programma, anders lopen de huidige aandeelhouders het risico dat het INH-fonds “opdroogt” en circa 1,5 jaar in de wachtstand moet staan in afwachting van het derde Kansen voor West programma.

1 ACHTERGROND EN OPZET VAN DEZE EVALUATIE

Deze evaluatie is uitgevoerd in opdracht van de aandeelhouders van het Innovatiefonds Noord-Holland. Het fonds loopt nu ruim 2 jaar en de financiering van projecten voorloopt zo voorspoedig dat de uitputting van het eerste fondsdeel in zicht komt. De aandeelhouders hebben bij de start gekozen voor een externe evaluatie als de uitputting van het eerste fondsdeel in zicht komt. Dit is ook een goed moment voor een afweging over het vervolg van het fonds, waaronder een mogelijke nieuwe subsidieaanvraag bij het Kansen voor West programma (Europese cofinanciering).

In dit eerste hoofdstuk bespreken we de achtergrond, doelstellingen en de karakteristieken van het fonds. We kijken ook naar de opzet van het fondsvermogen, actuele ontwikkelingen en de opzet van deze evaluatie.

Achtergrond

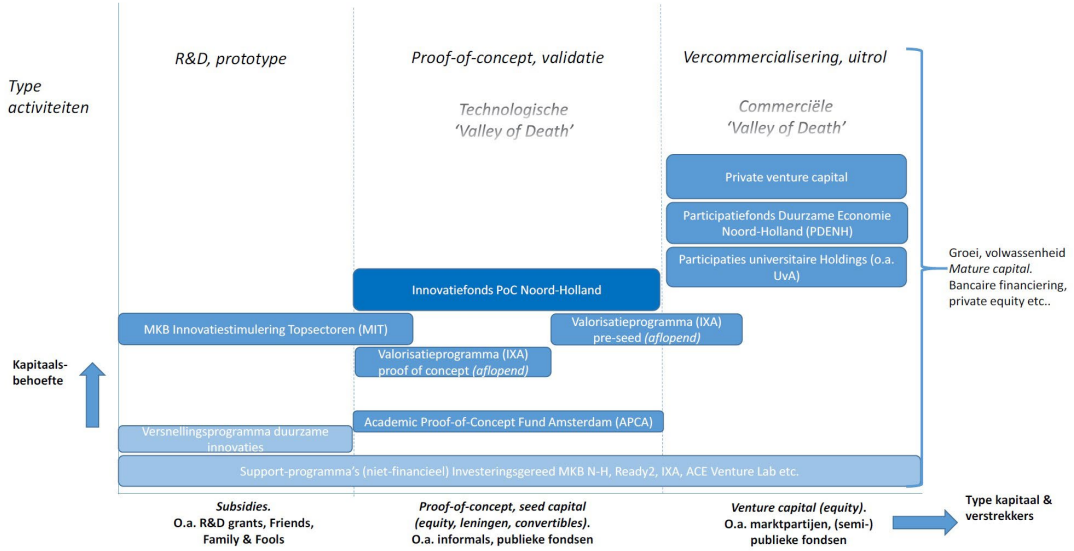
Het Innovatiefonds Noord-Holland (hierna INH-fonds) werd in 2018 opgericht door vijf partijen, die nu de aandeelhouders zijn: de Provincie Noord-Holland, UvA Ventures Holding BV, AMC Ventures Holding BV, HvA Ventures Holding BV en Sanquin Innovatie BV. Het fonds verstrekt converteerbare leningen tussen € 50.000 en € 300.000 aan innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Holland. Het moet gaan om de financiering van innovaties in Technology Readiness Levels (TRL) 3 tot en met 5. Het TRL-niveau 3 tot en met 5 gaat om technologieën waarvan de eerste theoretische werking is aangetoond (proof-of-concept, hierna POC), en nu experimenten moeten worden verricht in een lab of in kleine omvang in de praktijk om de toepassing te testen. Bij TRL 6 en 7 (demonstratie-fase) wordt de technologie breder in de praktijk getest en gekeken naar productie-ontwikkeling. Voor deze fases (6 en hoger) zijn andere fondsen actief. Meer informatie over TRL-niveaus staat in bijlage 3.

Doelstellingen

De doelstelling van het fonds is het verminderen van het financieringstekort van MKB-ondernemingen voor projecten in vroege innovatiefases. Of positief gesteld: het vergroten van financieringskansen voor MKB-ondernemingen die investeren in innovatieprojecten die zich in een vroege ontwikkelingsfase bevinden. Bijvoorbeeld voor het vertalen van een uitvinding naar een proof-of-concept of een prototype. Hierbij wordt nadrukkelijk getracht de verbinding tussen kennisinstellingen, innovatieve MKB-ondernemingen en andere spelers in het ecosysteem te versterken. De voorkeur gaat uit naar innovaties die gebruik maken van een combinatie van technieken en invalshoeken, de zogenaamde crossovers. Een deel van de middelen is specifiek bedoeld voor projecten op geselecteerde thema's: circulaire economie, duurzame energie en duurzame mobiliteit. Voor de sector Life Sciences & Health hebben de aandeelhouders een intentie uitgesproken minstens € 1 miljoen te verstrekken.

Samenhang met andere instrumenten gericht op het MKB.

Het INH-fonds is onderdeel van een uitgebreid pakket aan MKB-instrumenten bij organisaties, die in samenhang met elkaar werken in het zogeheten ecosysteem. De Provincie voert bijvoorbeeld het Programma Investeringsgereed Innovatief MKB (PIM) en het versnellingsprogramma GO!-NH. Dit soort programma's genereren leads voor het INH-fonds of voorzien in begeleiding naar vervolg-investeringen. Deelname aan het ene instrument biedt geen garantie voor deelname aan het volgende of andere instrument, want er wordt iedere keer opnieuw naar de situatie van de onderneming gekeken. Zo is er ook het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland BV (PDENH), dat zich op de latere fasen van innovatie richt, met name grootschalige demonstratie en uitrol. PDENH kan dus in bepaalde gevallen als vervolgfinancier optreden na het INH-fonds. In bijgaande afbeelding is het regionale financieringslandschap voor het innovatief MKB in Noord-Holland schematisch weergegeven. Deze schets is gebruikt bij de oprichting van het INH-fonds in 2017.

Regionaal financieringslandschap innovatief MKB in Noord-Holland

Karakteristieken van het fonds

Het totale fondsvermogen van het INH-fonds bedraagt € 21 miljoen, waarvan € 5 miljoen EFRO-subsidie. Van de resterende € 16 miljoen is de helft bijgedragen door de provincie Noord-Holland en de andere helft door de gezamenlijke Amsterdamse kennisinstellingen. Financieringsvoorstellen worden beoordeeld en goedgekeurd door een onafhankelijke Adviescommissie, waarin drie externe experts zitting hebben. De converteerbare leningen hebben een marktconforme rente (ca. 8%, mogelijk oprolbaar[1]) en de looptijden zijn tussen de 3 en maximaal 10 jaar. Het moet gaan om nieuwe financiering (geen herfinanciering) door middel van cofinanciering (op bedrijfsniveau), waarbij middelen vanuit het MKB-bedrijf ook (deels) in natura ingebracht kunnen worden.

De aandeelhouders hebben een investeringsbeleid vastgesteld, monitoren de uitvoering daarvan en beoordelen de fondsmanager periodiek. De verwachting vooraf is dat het grootste deel van het publieke fondsvermogen, maar niet alles, zal worden terugontvangen (terugbetaling hoofdsom + rente + rendement op beschikbaar gesteld eigen vermogen). Ontvangen rente en aflossingen kunnen worden geherinvesteerd door het fonds. De uiteindelijke looptijd en revolverendheid van het fonds worden bepaald door de terugbetalingen en eventuele vervolgfinancieringsrondes.

Opzet fondsvermogen

Bij de oprichting van het INH-fonds is, op basis van een kapitaalmarktonderzoek, een inschatting gemaakt van het verwachte aantal financieringen en de benodigde investeringsbedragen in de loop der jaren. Vanwege EFRO-voorwaarden inzake looptijd en subsidiepercentages is bij de oprichting van het INH-fonds besloten om het fondsvermogen te splitsen in twee delen.

- **Fondsdeel 1** heeft een omvang van € 12,5 miljoen (waarvan € 5 miljoen EFRO-subsidie) met een looptijd tot maximaal 2023. Het uitzetbare fondsvermogen bedraagt € 10 miljoen. Het restant is gereserveerd voor het dekken van de beheerskosten. Na het verstrekken van de looptijd geldt een instandhoudingsverplichting van 8 jaar waarin terugkomende middelen herinvesteerd moeten worden in projecten. Het fonds blijft daardoor minimaal tot 2031 actief. In de aandeelhoudersovereenkomst van het INH-fonds (artikel 11) is een bepaling opgenomen dat de aandeelhouders van het INH-fonds zelf bepalen wanneer, hoe en op basis van welke (prestatie-) indicatoren een evaluatie wordt uitgevoerd.Fondsdeel 2 heeft een grootte van € 8,5 miljoen. Afspraak is om fondsdeel 2 beschikbaar te houden totdat fondsdeel 1 is geïnvesteerd, om dan op basis van een evaluatie te besluiten hoe fondsdeel 2 kan worden ingezet en daarbij te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor publieke (of private) cofinanciering.

- **Fondsdeel 2** heeft een omvang van € 8,5 miljoen. Afspraak is om fondsdeel 2 achter de hand te houden totdat fondsdeel 1 is geïnvesteerd, om dan op basis van een evaluatie te besluiten hoe fondsdeel 2 kan worden ingezet en daarbij te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor additionele publieke (of private) cofinanciering.

Voor cofinanciering vanuit de EU in fondsdeel 2 kan mogelijk het nieuwe Operationeel Programma Kansen voor West III (OP) worden ingezet (KvW-3). Dit EU-programma heeft formeel de looptijd 2021-2027, maar de uitrol van KvW3 laat nog op zich wachten. De verwachting is dat dit programma pas in 2022 opgesteld wordt. Voor de overbrugging tussen het huidige KvW-2 programma en KvW-3 hebben de Europese regeringsleiders onlangs het REACT-EU programma gelanceerd.

[1] Bij een oprolbare rente is de rentebetaling niet periodiek verschuldigd, maar wordt deze veder in de tijd doorgeschoven, bijvoorbeeld naar de aflossingsdatum. De rentebetalingen drukken daardoor niet op de cash flow.

Ontwikkelingen van het fonds

De verwachting is dat fondsdeel 1 in de eerste helft van 2021 volledig is geïnvesteerd. Dat maakt de stap naar fondsdeel 2 en de bijbehorende cofinanciering urgent. Het jaar 2020 was vanwege corona natuurlijk een heel bijzonder jaar, met aan de ene kant economische vertraging in een crisisomgeving, maar ook een enorm pakket aan stimuleringsmaatregelen van het kabinet om de coronacrisis te bestrijden met bijvoorbeeld de COL-regeling voor technostarters en scale-ups. De COL-regeling staat los van het Innovatiefonds, maar in Noord-Holland voert het INH-fonds de COL-regeling wel uit. Daarmee lijkt de bekendheid van het INH-fonds flink te zijn gestegen. Voor de goede orde: deze evaluatie bevat geen evaluatie van de COL-regeling in Noord-Holland.

Samengevat is het beeld dus dat begin 2021 fondsdeel 1 van het INH-fonds uitgeput zal zijn er dus met relatief grotere spoed gezamenlijk moet worden gekeken naar het vervolg. Voor dit vervolg zijn er nieuwe kansen, omdat de Europese Unie bijvoorbeeld nieuwe tijdelijke fondsen ter beschikking stelt in het kader van het EFRO programma, de zogeheten REACT middelen.

Timing van deze evaluatie

Een evaluatie van het INH-fonds is gewenst, om te kijken hoe het fonds sinds de oprichting heeft gefunctioneerd in relatie tot de doelstellingen en verwachtingen van de aandeelhouders bij de oprichting van INH. Ook moet duidelijk worden welke opties de huidige aandeelhouders van het INH-fonds hebben voor het vervolg. Kortom: welke aanpassingen en verbeterpunten zijn gewenst? Daar is wat haast bij, omdat het eerste fondsdeel uitgeput raakt.

De timing past ook goed in het kader van de Europese cofinanciering van het fonds. In reactie op de COVID19 epidemie hebben de EU -regeringsleiders eind 2020 besloten tot het instellen van een herstelprogramma “EU Next Generation”. Onderdeel daarvan het is REACT-EU-programma. Doel van dit programma is dat Europa herstelt uit de crisis door versneld te investeren in een weerbare economie, gebaseerd op de groene en digitale transitie. Om een snelle uitvoering mogelijk te maken, wordt het extra budget beschikbaar gesteld via de huidige EFRO-programma’s. Binnen het huidige KvW-2 programma komt ongeveer € 90 miljoen beschikbaar voor REACT EU. Dit geld kan vanaf 2021 aan projecten worden toegekend en moet uiterlijk 31 december 2023 zijn besteed.

Opzet van deze evaluatie

We hebben voor deze evaluatie twee analyses verricht. Ten eerste een kwantitatieve analyse, waarin we de cijfers en prestaties van het fonds goed op een rij zetten. Aansluitend hebben we een kwalitatieve analyse verricht, waar we in gesprekken met betrokkenen hebben gekeken met een blik achteruit, een blik op het heden en een blik vooruit. We hebben gesproken met ondernemers, aandeelhouders van het fonds, overheden en intermediaire organisaties. Bijlage 1 bevat het overzicht.

We hanteren drie hoofdvragen in deze evaluatie:

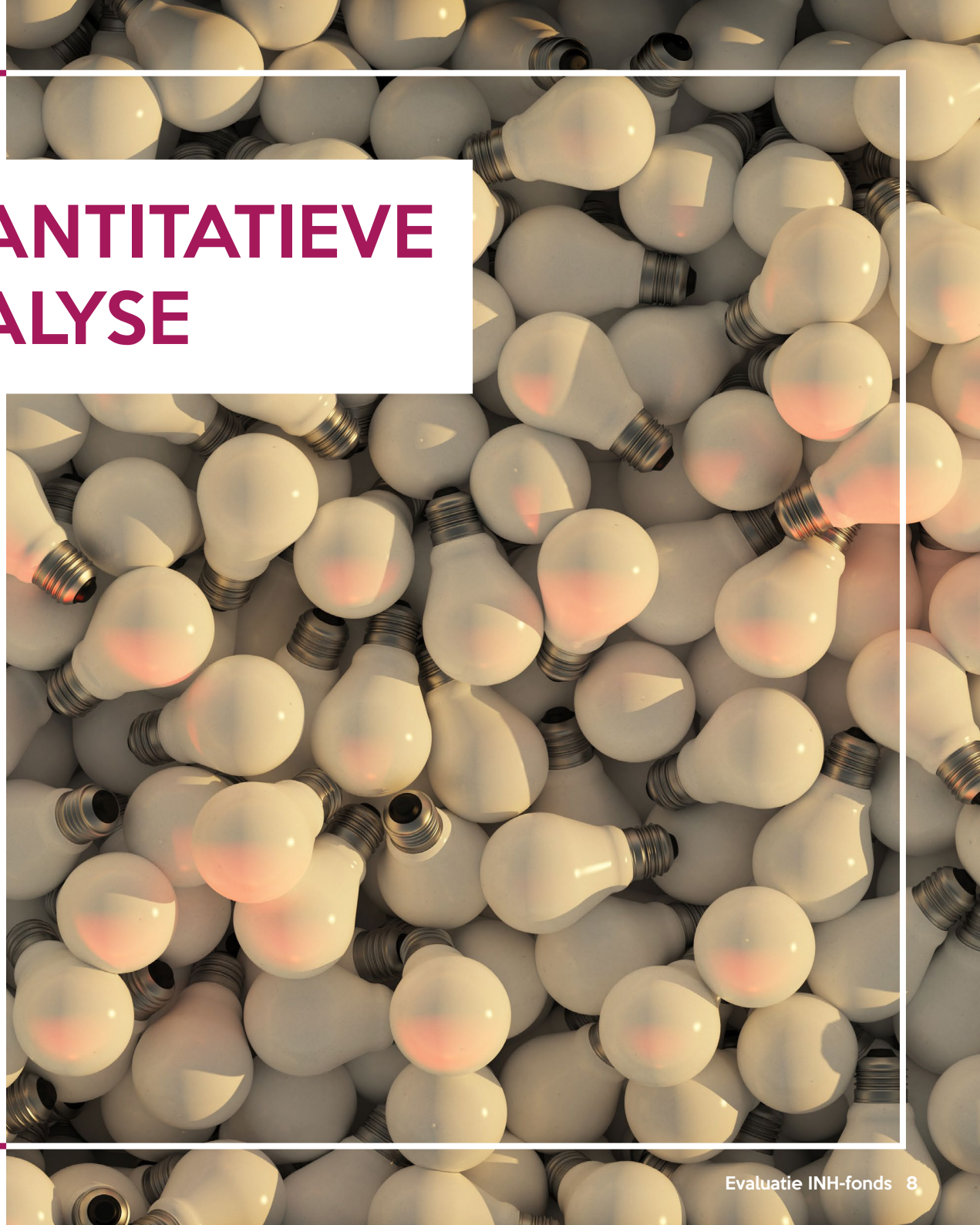
1. **Hoe heeft het Innovatiefonds Noord-Holland sinds oprichting gefunctioneerd?**

2. **Welke externe ontwikkelingen zijn relevant voor de positionering en werkwijze van het fonds?**

3. **Welke financiële en organisatorische opties en wensen zijn er voor het vervolg van het fonds?**

Voor de functie en maatschappelijke meerwaarde van het INH-fonds is het belangrijk ook naar marktontwikkelingen en positie van het fonds in het ecosysteem te kijken, we hebben dat in een apart hoofdstuk opgenomen. Ons rapport eindigt met conclusies over het huidig functioneren van het fonds en aanbevelingen voor de opzet en inrichting van het fonds in de toekomst.

2 KWANTITATIEVE ANALYSE

Een evaluatie begint met een goed begrip van de feiten. Daarom hebben we eerst gekeken naar de kwantitatieve ontwikkeling van het INH-fonds vanaf de oprichting tot heden, om een objectief beeld samen te stellen over de prestaties van dit publiek-private fonds. De peildatum van de gebruikte gegevens is 31 december 2020.

We maken een kanttekening vooraf. Het INH-fonds is ruim twee jaar onderweg. Er zijn financieringen uitgezet voor een looptijd van 3 tot maximaal 10 jaar. Wegens de korte looptijd van het fonds en de daardoor beperkte track record van de uitgezette leningen is het prematuur om nu al te krachtige conclusies te trekken. Desondanks geven de bevindingen waardevolle inzichten in de voorlopige resultaten van het INH-fonds.

In de analyse hebben op enkele plekken gebruik gemaakt van benchmarkgegevens. Deze gegevens zijn voornamelijk afkomstig uit een recent uitgevoerd onderzoek naar EFRO-gevoede MKB-innovatiefondsen in regio West-Nederland, waarbij de focus zich richt op het TMI-POC fonds in Flevoland en UNIIQ in Provincie Zuid-Holland[2]. Omdat de fondsen tot op zekere hoogte een vergelijkbare scope, looptijd en opzet kennen, kunnen we kwantitatieve prestaties van het INH-fonds spiegelen. Waar dat mogelijk en relevant is, hebben we een benchmarkvergelijking gedaan.

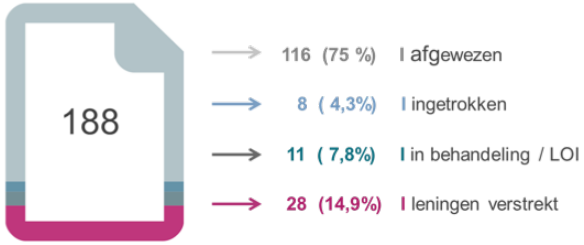
[2] Onderzoek financieringsinstrumenten Kansen voor West (Erac, 2020)

KIJKEN NAAR AANTALLEN

Ontvangen aanvragen

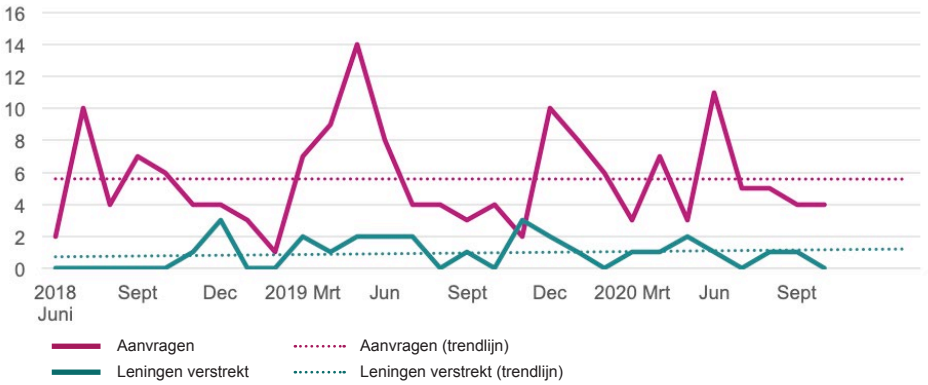
Het INH-fonds is in de zomer van 2018 van start gegaan. Sindsdien zijn in totaal 188 financieringsaanvragen ingediend. Hiervan zijn er 28 gehonoreerd. Rekening houdend met de 8 aanvragen die nog in behandeling zijn en voorlopig toegekend (LOI), ligt het gemiddelde toekenningspercentage op bijna 15%. Driekwart van de ingediende voorstellen is direct afgewezen. Enkele aanvragers (8) hebben zelf besloten hun aanvraag in te trekken.

In vergelijking met de POC-fondsen UNIIQ en het TMI-POC fonds in Flevoland leiden aanvragen bij het INH-fonds het vaakst tot financiering. Waar het TMI-POC fonds in Flevoland nog een vergelijkbaar honoreringspercentage kent (13%), ligt dit percentage bij UNIIQ beduidend lager. Slechts 5% van de aangevraagde projecten krijgt financiering via UNIIQ.

Met een vrij stabiele regelmaat ontvangt het INH-fonds nieuwe aanvragen, gemiddeld zo'n 5 tot 6 per maand. Hoewel er sprake is van uitschieters naar boven en beneden, is de aanwas van nieuwe aanvragen redelijk constant. Het aantal verstrekte leningen houdt gelijke tred met het aantal aanvragen. De trendontwikkeling is geschetst in Grafiek 1.

Het INH-fonds bestaat nog maar zo kort dat door het kalenderjaar heen (nog) geen vaste patronen zijn te herkennen. Grafiek 1 lijkt hooguit te wijzen op een zomerpiek in de maanden april t/m juni. Waarom is onbekend. Mogelijk zijn externe factoren hierop van invloed. Op basis van de trendlijn zien we geen 'corona-effect' terug in de aanwas van nieuwe aanvragen.

Grafiek 1: Aantal nieuwe aanvragen en verstrekte leningen (2018-2020)

Aantal financieringen

In de financieringsovereenkomst met het OP-EFRO Kansen voor West II zijn enkele streefwaarden opgenomen. Een streefwaarde is een kwantitatieve outputindicator om de prestaties van het fonds te sturen en monitoren. Als streefwaarde is opgenomen dat 80 projecten financiering ontvangen via het INH-fonds. Conform de instandhoudingsplicht heeft het INH-fonds tot 2031 de tijd om de streefwaarde door (her)investeringen te behalen[3] [4].

Momenteel is ruim € 7,6 miljoen van het beschikbare fondskapitaal (€ 10 miljoen) geïnvesteerd in 28 projecten, waarmee het fonds in ruim 2 jaar tijd 36% van de streefwaarde heeft behaald (op fondsdeel 1+2). Dat komt neer op een gemiddeld investeringstempo van één lening per maand. Als het huidige financieringstempo gehandhaafd blijft, zal (fondsdeel 1) in het tweede of derde kwartaal van 2021 zijn uitgeput. Afhankelijk van hoe het revolverende fondsmechanisme zijn werk doet en het mogelijk maakt terugkomend kapitaal te herinvesteren, zal de streefwaarde worden behaald en fondsdeel 2 wordt aangeschakeld.

[3] Artikel 44 en 45 van de Algemene Verordening (EU) 1303/2013
[4] EFRO Uitvoeringsovereenkomst Innovatiefonds Noord-Holland BV (2018)

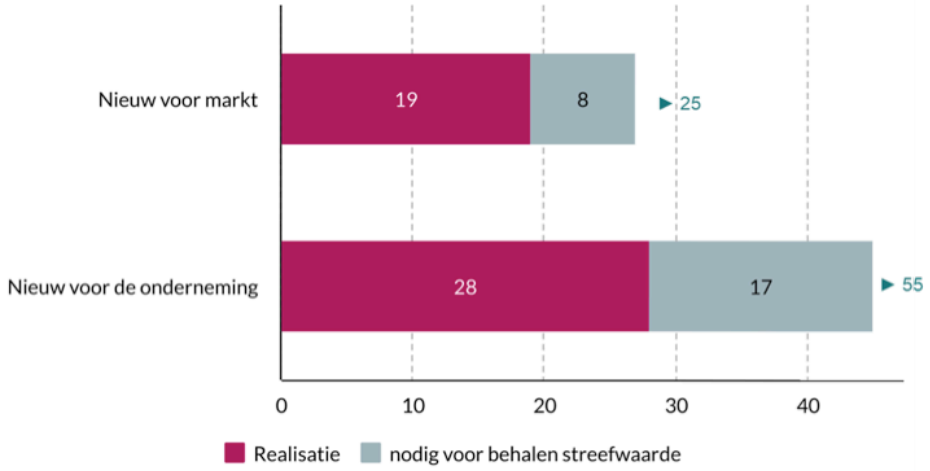
Op basis van ons onderzoek en contact met de Management Autoriteit (MA) van het Kansen voor West-programma stellen we vast dat de EFRO-indicatoren, zoals die zijn vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, aanleiding kunnen geven voor tegengestelde verwachtingen. In hoeverre de indicatoren uitsluitend betrekking hebben op fondsdeel 1 of op fondsdeel 1 en 2 tezamen is niet scherp geformuleerd in de afspraken. We adviseren om hierover spoedig in gesprek te treden met de MA.

Innovatiekwaliteit

Naast een streefwaarde voor het uitzetten van aantal POC financieringen is tevens aandacht voor de innovatiekwaliteit van deze projecten. Het EFRO-programma maakt een onderscheid tussen twee innovatieniveaus. Het hoogste niveau betreft innovaties die *nieuw zijn voor de markt*. Is dat niet het geval, dan is alleen sprake van een *nieuw product voor het bedrijf*. Een investering kan ook nieuw voor de markt zijn en nieuw voor het bedrijf, dus “dubbel scoren” kan ook.

Voor marktvernieuwende projecten is een streefaantal van 25 vastgesteld. Voor projecten die alleen nieuw zijn voor de onderneming geldt een streefaantal van 55 projecten. Elk gefinancierd project is ingedeeld in één van beide innovatieniveaus. Bij marktvernieuwende innovaties is doorgaans sprake van hogere onzekerheidsmarges, omdat de vinding zich (nog) nergens bewezen heeft. Hoe meer onzekerheden een project kent, hoe moeilijker het is om financiering aan te trekken en hoe groter het marktfalen is.

Uit de resultaten blijkt dat het INH-fonds er goed in slaagt om projecten te financieren die marktvernieuwend zijn. De doelstelling om 25 van deze projecten te financieren is na twee van de vijf jaar al bijna ingelost.

Verbindingen tussen kennisinstellingen

Het INH-fonds richt zich op innovatieve MKB-bedrijven die gevestigd zijn in provincie Noord-Holland en financiering zoeken voor de ontwikkeling van een POC-idee. Bij de fondsoprichting is nadrukkelijk ingezet op het tot stand brengen en versterken van verbindingen tussen kennisinstellingen en innovatieve MKB-ondernemingen. Op dit moment zijn 17 leningen verstrekt aan bedrijven die voortkomen uit kennisinstellingen of daar nauw mee samenwerken. Deze bedrijven zijn in totaal goed voor € 4,9 miljoen (64%) van het tot nu toe toegekende fondskapitaal. Dat betekent dat ruim de helft van de verstrekte leningen en het uitgezette kapitaal landt bij bedrijven die een band hebben met één of meerdere kennisinstellingen, wat laat zien dat de gewenste doelgroep wordt bereikt. Het gaat echter niet altijd om de kennisinstellingen die als aandeelhouder betrokken zijn bij het INH-fonds.

Sectorspreiding

Bij het bepalen van de scope van het INH-fonds is aansluiting gezocht bij de RIS3-sectorindeling[5], hetgeen een voorwaarde is voor de cofinanciering uit het EFRO-programma. Nu de eerste 28 leningen zijn verstrekt, kunnen we kijken naar de sectorenspreiding. Bij deze analyse nemen wij de cross-overs naar andere sectoren mee. Het stimuleren van sector-overstijgende samenwerkingen is namelijk één van de speerpunten van het lopende EFRO-programma.

Sectoren:		Waarvan cross overs naar:		
Circulaire economie	**4**	ICT (1)	Chemie (1)	Agri & Food (2)
Life Science & Health	**6**	HTSM (2)	ICT (1)	
Duurzame Mobiliteit	**2**	Logistiek (2)		
HTMS	**7**	Water (1)	Agri & Food (1)	Life Science & Health (4)
ICT	**5**	Creatieve Industrie (3)	Anders (1)	
Energie Transitie	**2**	Water (1)		
Anders	**2**	ICT (2)		
Totaal	**27**	**22**		

Tabel 1: spreiding van toegekende leningen over de RIS3-sectroren en cross-overs

De gefinancierde bedrijven komen relatief vaak vanuit de sectoren HTMS, ICT en Life Science & Health. Gezamenlijk zijn deze sectoren goed voor ruim twee derde van het aantal toegekende leningen. Als we de drie duurzame deelsectoren (circulaire economie, duurzame mobiliteit en energietransitie) samenvoegen onder het kopje ‘Duurzaamheid’, zien we dat deze sector gezamenlijk goed is voor 8 projecten, wat ruim 25% is van het toegekende aantal leningen. Het overzicht laat een evenwichtige spreiding zien over de doelsectoren. En er blijven geen sectoren achter.

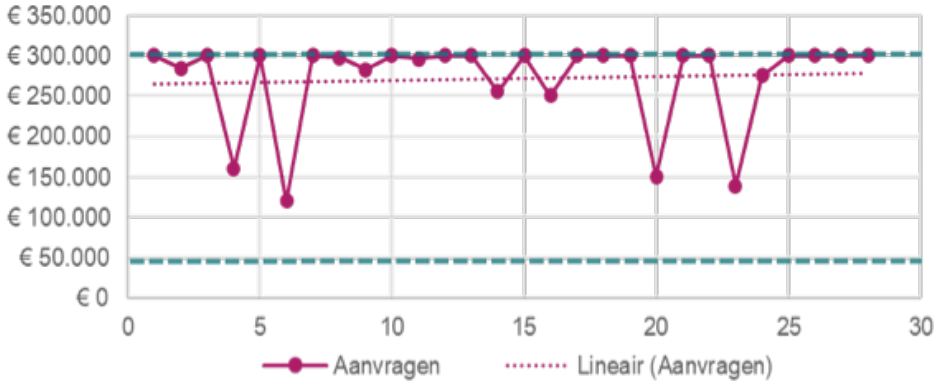
Eén van de doelstellingen die is meegegeven vanuit EFRO-programma is het stimuleren van cross-overs tussen sectoren, vanuit de gedachte dat het verbinden van verschillende kennisdomeinen leidt tot betere innovatie-ideeën. Bij de oprichting van het INH-fonds is dan ook vastgelegd dat projecten waarin verschillende invalshoeken en technieken worden gecombineerd de voorkeur krijgen. Uit de resultaten blijkt dat het fonds erin slaagt cross-over projecten aan te trekken. Bij ruim 80% van de investeringen is sprake van een cross over naar andere sectoren. De verbindingen naar ICT (4) en Life Science & Health (4) komen het meeste voor.

[5] Kansen voor West - RIS3 Slimme specialisatiestrategie West-Nederland (2014)

KENMERKEN VAN DE FINANCIERINGEN

Uitgezette leningen

Het INH-fonds hanteert een project-investeringsrange van € 50.000 tot maximaal € 300.000. Wij hebben gekeken naar de spreiding van uitzette leningen binnen deze range. Opvallend is dat ruim de helft van de actieve leningen is uitgezet tegen het maximale financieringsbedrag (€ 300.000). Het gemiddelde leningsbedrag € 271.770 is daardoor relatief hoog. Aan de onderzijde van de range zijn nauwelijks projecten gehonoreerd. Het laagste leningsbedrag bedraagt € 120.000, meer dan twee keer zo groot als de minimaal mogelijke investeringsomvang.

Investeringen in kengetallen

Totaal van investeringen	€ 7.609.546
Gemiddelde investering	€ 271.770
Laagste investering	€ 120.000
Hoogste investering	€ 300.000
Mediaan	€ 300.000

De huidige spreiding over de financieringsrange roept de vraag op in hoeverre het INH-fonds aansluiting vindt bij de daadwerkelijke financieringsbehoefte van de aanvragers. Kwalitatief onderzoek kan daar nader inzicht in geven.

Een analyse van redenen tot het afwijzen van 116 aanvragen is niet gemaakt, omdat er geen gestructureerd overzicht van afwijzingsachtergronden beschikbaar is. Het kan nuttig zijn om de afwijsredenen gestructureerd in beeld te brengen om daarmee de communicatie en aansluiting richting bedrijven en ketenpartners in het ecosysteem van Noord-Holland te verbeteren.

Status van de investeringen

Van de 28 uitgezette leningen staan er nog 26 uit in hun oorspronkelijke, converteerbare vorm. Eén lening is afgelost (exit) en één is geconverteerd naar een participatie. Voor de meeste leningen geldt dat nog maar een (klein) deel van de looptijd is verstreken. De gemiddelde looptijd van de actieve leningen bedraagt 433 dagen op de peildatum van 31 december 2020.

Gezien de korte looptijd en de mogelijkheid om binnen de leningsvoorwaarden de terugbetaling van zowel de leningssom als de rente uit te stellen, bestaat nog nauwelijks zicht op de resultaten (succes of falen) van de fondsinvesteringen. Ook is nog niet mogelijk om een steekhoudende uitspraak te doen over de revolverendheid van het fonds.

Status investeringen	Aantal
Lopende leningen	28
(Vervroegd) afgelost	1
Conversies	1
Defaults	0
Totaal verstrekt	**26**

Gekozen risicoprofiel

Het INH-fonds heeft vooralsnog een focus gekozen die gericht is op leningen met een grote omvang en marktvernieuwende projecten. Deze focus houdt een aantal overwegingen en risico's in.

Als een project in default gaat, is het herinvesteerbare vermogen weg en verliest het INH-fonds een deel van haar toekomstige slagkracht. Momenteel ligt de focus op het uitzetten van leningen met een grote (vaak maximale) omvang. Indien voorkeur wordt gegeven aan het spreiden van financiering over kleinere tickets is de kans groter dat een deel van het geïnvesteerde vermogen weer terugkomt. Daarnaast brengen meer leningen met kleine omvang het realiseren van de EFRO-streefdoelstelling (80 projecten financieren) dichterbij. Een dergelijke overweging houdt tegelijkertijd in dat de fondsbeheerkosten zullen stijgen, want er zijn immers meer leningen nodig om het budget volledig te benutten. Een voorwaarde is echter wel dat de financieringsbehoefte van de aanvragen de MKB-ondernemers gedimensioneerd is op kleinere leningen.

Het INH-fonds investeert voornamelijk in marktvernieuwende projecten, waarbij we ervan uitgaan dat het default risico groter is. Dit past ook bij het profiel van het INH-fonds dat enkele kennisinstellingen als aandeelhouder heeft. Deze focus levert in theorie echter wel een verhoogd risico op voor het revolverende karakter van het fonds.

Er zijn afwegingen mogelijk tussen het aantal projecten (kwantiteit) en de omvang van de financieringen, evenals tussen marktvernieuwende projecten en innovaties die nieuw zijn voor ondernemingen. Deze keuzes komen scherper in beeld naarmate de tijd vordert en het budget van fondsdeel 1 uitgeput raakt. Elke keuze heeft voor- en nadelen. We raden aan om hierover het gesprek te voeren, gelet op de komende jaren en de eventuele inzet van fondsdeel 2.

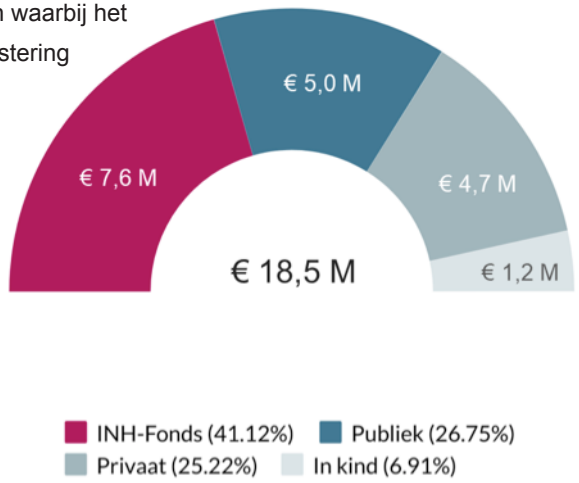
COFINANCIERING EN VERVOLGINVESTERINGEN

Cofinanciering

Het INH-fonds hanteert een cofinancieringsvoorwaarde bij het honoreren van aanvragen. Op projectniveau is private cofinanciering vereist van 20-50% (gemiddeld 35%), met ruimte voor de fondsmanager om dit per project te bepalen. Een private cofinanciering kan ook een in-kind bijdrage zijn.

Met de POC-projecten die het INH-fonds financiert is in totaal € 10,9 miljoen aan cofinanciering losgekomen. Uit het investeringsoverzicht blijkt dat het INH-fonds ruim 41% van deze projectinnovatiekosten voor haar rekening neemt. Het overige deel komt van cofinancieringsbijdragen uit publieke middelen (26,8%), private investeerders (25,2%) en in-kind bijdragen (6,9%). Gemiddeld gezien is INH-fonds dus de grootste investeerder in de proof-of-concept projecten die het een lening verstrekt.

Op projectniveau blijken er grote verschillen te bestaan in het financieringsaandeel van het INH-fonds. Er zijn twee projecten waarbij het INH-fonds nagenoeg de gehele investering voor haar rekening neemt, zonder noemenswaardige cofinanciering. Anderzijds zijn er ook projecten waarbij het INH-fonds minder dan 20% financiert van de totale projectkosten. Per saldo komt de cofinancieringsbijdrage over de gehele projectenportefeuille uit binnen de vereiste 20-50%-marge.

De verhouding tussen het geïnvesteerde INH-fonds vermogen en de overige vormen van cofinanciering (uit publieke bron, privaat of in kind) is uit te drukken in een multiplier. Het INH-fonds kent een multiplier van 1,43. Afgezet tegen vergelijkbare fondsen zien we dat IQ Capital een hogere multiplier heeft van 2,72. Dit fonds verstrekt eveneens converteerbare leningen, maar daarbij moet worden aangetekend dat het zich op hogere TRL-fases richt. Dat maakt een groot verschil, omdat naarmate het TRL-niveau oploopt meer zekerheden ontstaan voor private investeerders, waardoor de bereidheid tot cofinanciering toeneemt. Het innovatiefonds UNIIQ is enkele jaren verder dan het INH-fonds en kent een multiplier van 0,27. Het TMI-POC (Flevoland), dat in dezelfde periode als het INH-fonds is opgericht en zich op dezelfde ontwikkelingsfases richt, heeft een lagere multiplierwaarde van 0,19. Uit de benchmarkvergelijking blijkt dat het INH-fonds, ondanks dat het zich richt op TRL-fases 3-5, relatief goed is staat is om cofinanciering aan te trekken uit andere bronnen.

Specifieke doelstellingen

Bij de fondsoprichting is op verzoek van de provincie de doelstelling opgenomen dat bijna een kwart van het totaal beschikbare fondsvermogen (€ 5 miljoen van de beschikbare € 21 miljoen) in de investeringsperiode 2018 - 2023 wordt geoormerkt voor aanvragen die gericht zijn op de duurzaamheidsthema's: circulaire economie, energietransitie en duurzame mobiliteit[6]. Momenteel is hier voor € 2,2 miljoen in geïnvesteerd, waarmee het INH-fonds, twee jaar na oprichting, op koers ligt om aan deze doelstelling te voldoen.

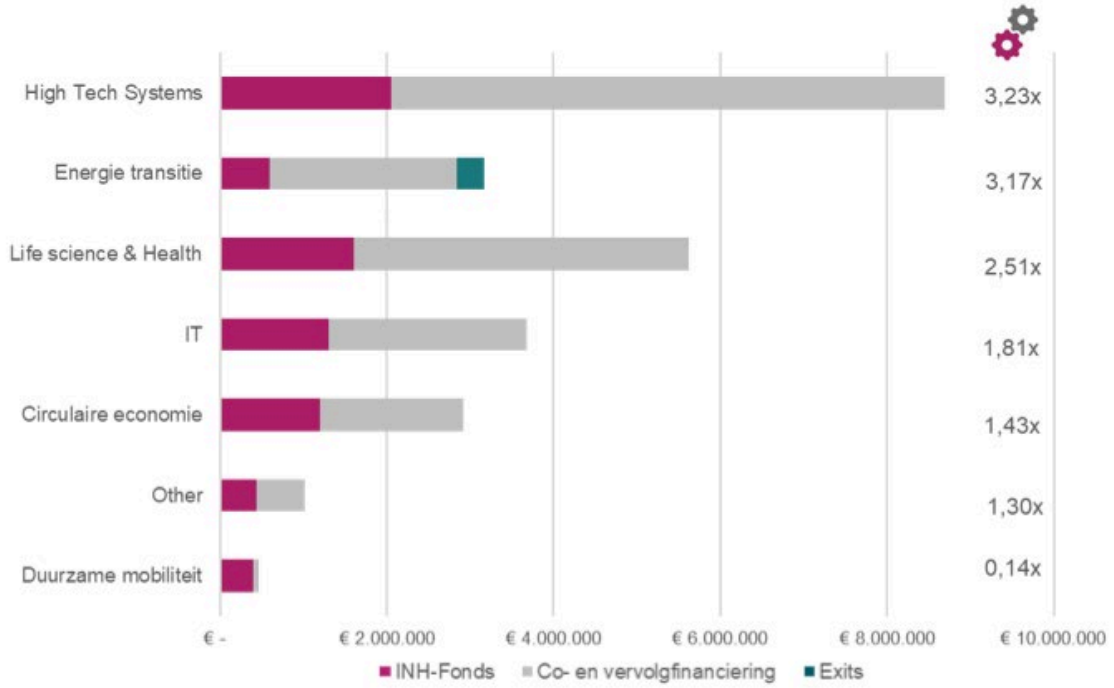
Daarnaast hebben het AMC en Sanquin de intentie laten opnemen dat een minimaal € 1 miljoen gaat naar Health-projecten, als verbijzondering van de RIS3-sector Life Science & Health. Op dit moment heeft het INH-fonds 6 LSH-projecten gefinancierd voor in totaal € 1,6 miljoen. Daarnaast heeft het INH-fonds geïnvesteerd in 4 projecten waarbij LSH is genoemd als cross-over. Het maken van een arbitraire scheiding tussen projecten die vallen in de deelsectoren 'Life Science' of 'Health' blijkt niet mogelijk.

[6] Statenvoordracht: Voorgenomen besluit tot oprichting Innovatiefonds Noord-Holland BV' (Provincie Noord-Holland, 2017)

Vervolgfinanciering

Het INH-fonds is bedoeld om projecten door de zogenoemde *valley of death* te loodsen. Omdat de ontwikkeling daarna nog niet is afgerond en doorgaans nog geen omzet wordt gedraaid, zijn de bedrijven voor het doorlopen van opvolgende TLR-fases afhankelijk van vervolgfinanciering. Dat kunnen private investeerders zijn, zoals venture capital of financiering door banken, maar ook publieke middelen.

Het INH-fonds houdt van de lopende financieringen bij in hoeverre met succes aanspraak wordt gemaakt op vervolgfinanciering. Er is er een algehele inventarisatie gemaakt, zonder rekening te houden met de looptijden. Hieruit blijkt dat de meeste vervolgfinanciering voortkomt uit private middelen. Het gaat om € 4,2 miljoen op een totaal van € 6,7 miljoen aan toegezegde vervolgfinanciering (63%). In hoeverre deze financiering alleen is toegezegd of ook daadwerkelijk is geïnvesteerd, is op basis van de beschikbare gegevens niet te zeggen. Het loont de moeite om dit goed te monitoren. Verder valt het op dat de vervolgfinanciering voor één of meerdere HTSM-projecten erg hoog is, wat z'n effect heeft op het totale beeld van de cofinanciering.

Grafiek 2: verhouding bijdrage INH-fonds en co- en vervolgfinanciering (multiplier)

In grafiek 2 is de multiplier van de co- en vervolgfinanciering afgezet tegenover de INH-fondsbijdrage per sector. We zien een aantal verschillen. Bij projecten in de sectoren Life Science & Health, HTSM en Energietransitie wordt meer co- en vervolgfinanciering ingebracht dan dat het INH-fonds investeert. Dat is positief. De sector Duurzame mobiliteit blijft nog achter. De totale multiplierwaarde van het INH-fonds op basis van co- en vervolgfinanciering bedraagt 2,31.

FONDSMANAGEMENT

Beheersvergoeding en beheerskosten

Voor het bepalen van de beheervergoeding van het INH-fonds is aansluiting gezocht bij Europese regelgeving[7]. De jaarlijkse beheersvergoeding is opgebouwd uit een vast deel en een variabel deel. De vaste beheersvergoeding bedraagt 1% van het beschikbare fondsvermogen (fondsdeel 1). Om het fonds te helpen opstarten, is de vaste beheersvergoeding in de eerste twee jaar verhoogd (2,5%). Het variabele deel van de beheersvergoeding is als percentage (2,5%) gekoppeld aan de financieringen die het fondsmanagement heeft uitgezet. Vanuit de gedachte dat de beheersactiviteiten toenemen naarmate meer leningen zijn uitgezet, stijgt de variabele beheersvergoeding mee.

Na een opstartjaar waarin de kosten de vastgestelde vergoeding hebben overschreden, is het fondsmanagement erin geslaagd 2019 en 2020 (prognose) zwarte cijfers te draaien. Een deel van het fondskapitaal is uitgezet, waardoor de jaarlijkse variabele beheersvergoeding is gestegen en het fonds een stabiele inkomensbasis heeft gelegd voor het beheren van het fonds.

Jaar	Vergoeding	Kosten	Netto
2018 (3 maanden)	€ 82.500	€ 198.426	€ - 115.926
2019	€ 348.065	€ 324.250	€ 23.815
2020 (prognose)	€ 378.109	€ 328.134	€ 49.975

In gesprekken die wij hebben gevoerd is veelvuldig het beeld naar voren gebracht van een efficiënte beheersorganisatie. Ondanks dat het lastig is om een betrouwbare benchmarkvergelijking te maken, hebben we de beheerskosten afgezet tegen die van UNIIQ. Dit fonds heeft een omvang van € 22 miljoen. De beheer en uitvoeringskosten bedroegen eerder € 2.882.000 (meer dan 10%)[8]. Daarbij moet worden aangetekend dat UNIIQ een andere benaderingswijze kent. Als bedrijven een lening hebben ontvangen, volgt een periode van intensieve ondernemersbegeleiding door het fonds. Het INH-fonds voorziet weliswaar op verzoek van advies en netwerkcontacten (reactief), maar niet met dezelfde intensiteit als UNIIQ (proactief)[9].

Verantwoording

Het management van het INH-fonds informeert de aandeelhouders op kwartaalbasis over de voortgang op basis van een dashboard met KPI's en onderbouwing. Eenmaal heeft een audit plaatsgevonden. De uitkomsten waren na wederhoor positief. De adviescommissie vergadert circa zes keer per jaar.

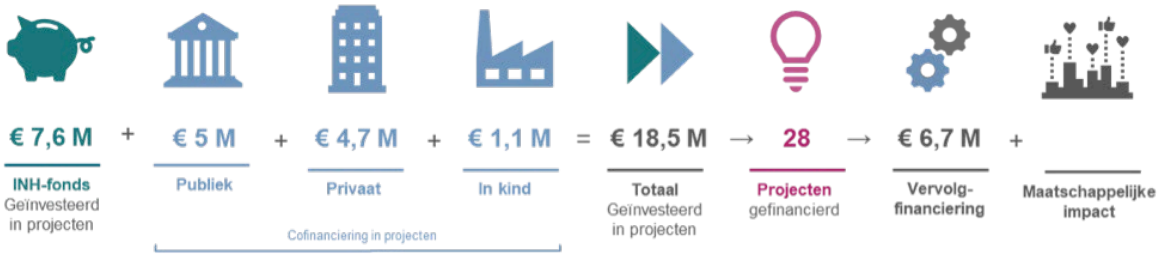
[7] https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2014/480/oj
[8] Evaluatie Vroegefasefinanciering (KplusV, 2018)
[9] Onderzoek financieringsinstrumenten Kansen voor West (ERAC, 2020)

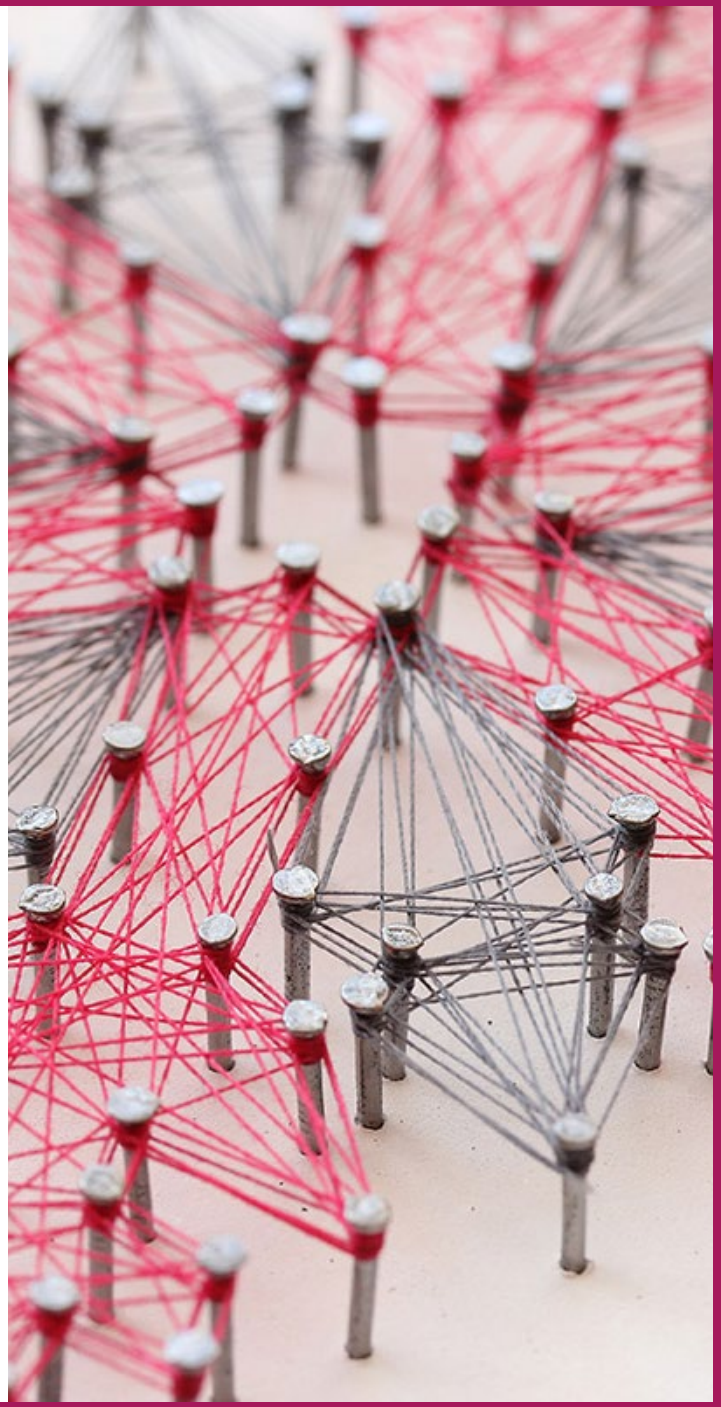
KWANTITATIEVE ANALYSE SAMENGEVAT

Het INH-fonds kan na ruim twee jaar terugkijken op een voortvarende start op basis van de kwantitatieve analyse. Het fondsmanagement slaagt erin projecten te financieren die markt-vernieuwend zijn en tevens aantrekkelijk voor andere cofinanciers. De investeringssnelheid ligt hoger dan verwacht en de breedte van gekozen scope toont zich in de spreiding van projecten over diverse sectoren. De fondsbeheerskosten zijn onder controle.

Het is nog te vroeg om het INH-fonds te beoordelen op de resultaten en de maatschappelijke impact (zoals banen of CO2-besparing). De gemiddelde looptijd van een fondsinvestering bedraagt immers nog geen anderhalf jaar en de investeringen moeten zich nog gaan bewijzen. Het voorlopige beeld is echter positief en scherpt verwachtingen. Wel is het raadzaam om met het oog het revolverende karakter van het fonds een gesprek te voeren over het risicoprofiel en onderliggende keuzes.

Hieronder hebben we de belangrijkste indicatoren samengevat.

3 KWALITATIEVE ANALYSE

Voor onze kwalitatieve beoordeling hebben we gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen, waaronder de aandeelhouders, ondernemers, de belangrijkste samenwerkingspartners en overheden. Ook hebben we uitvoerig desk research verricht en verwerkt in dit hoofdstuk. In de interviews kwamen het huidig functioneren aan de orde, de lopende ontwikkelingen (actualiteit) en verschillende opties voor de opzet en inrichting van het fonds in de toekomst. We hebben 20 digitale diepte-interviews gevoerd. Een overzicht van de gesprekspartners staat in bijlage 1.

Hieronder hebben we onze bevindingen geordend per thema samengevat.

Effectiviteit

Over het algemeen zijn de betrokkenen tevreden tot zeer tevreden met de opzet, uitvoering en resultaten van het fonds. Alle betrokkenen die we gesproken hebben benadrukken nut en noodzaak van een POC-fonds voor en in Noord-Holland. We constateren een brede consensus dat er aanhoudend marktfalen is in de financiering van deze vroege fase van ondernemen.

Er zijn tot eind 2020 in totaal 28 leningen verstrekt. Liefst hadden alle betrokkenen gezien dat hierin een uitstekende spreiding had gezeten tussen sectoren en typen ondernemers. Of anders geformuleerd, dat partijen die geografisch of thematisch over de provincie verspreid zitten zich allemaal voldoende zouden herkennen in de ondernemers die een financiering hebben ontvangen. Dit is nog niet het geval. De leningen lijken zich tot nu toe te concentreren op nieuwe startende bedrijven. Het aantal leningen bij bestaande bedrijven, met name buiten de stad Amsterdam, blijft wat achter bij de verwachtingen. Tegelijkertijd erkennen betrokkenen dat het nog te vroeg is om na 2 jaar al te concluderen dat leningen onvoldoende beschikbaar zijn voor het bestaande mkb, er moet vaak heel wat werk verzet worden om businessplannen investeringsgereed te maken voor het Innovatiefonds.

Op effectiviteit scoort het INH-fonds hoog. Het fonds heeft leningen verstrekt in een hoger tempo dan oorspronkelijk voorzien. Aandachtspunt is om ook voldoende (bestaande) mkb bedrijven te voorzien in hun kapitaalsbehoefte voor de proof-of-concept fase.

Doelmatigheid

Wat betreft de doelmatigheid (efficiency) zijn de meeste betrokkenen bijzonder tevreden over de "*lean and mean*" opzet van het fonds. De INH-aandeelhouders zijn ook tevreden over de informatie-voorziening en verantwoording. Dit vindt met name plaats via periodieke dashboards. Het iFunds-systeem van het INH-fonds strekt zelfs tot voorbeeld voor andere partijen in West Nederland. Het iFunds-systeem ontvangt veel lof, zowel binnen als buiten de provincie, inclusief de Managementautoriteit (MA) van het Kansen voor West programma. Dit systeem faciliteert de informatievoorziening en controle door de MA (en de Controle Autoriteit (CA)). Het iFunds-systeem vormt tevens een goede informatie-structuur als borging voor de kwetsbaarheid van een relatief klein fondsmanagement team.

Ook de expertise van het fondsmanagement en de adviescommissie wordt positief beoordeeld. Ondernemers ervaren een prettig contact met het team. De deskundigheid van de leden van de adviescommissie wordt hoog aangeslagen.

Een aantal betrokkenen geeft aan goed geïnformeerd te worden over de voortgang van het INH-fonds via de dashboards, maar dat regelmatig persoonlijk contact en het doornemen van concrete casuïstiek ook heel belangrijk is en blijft. Sommige organisaties hebben veel contact met INH, bij anderen is dit toe nu beperkt gebleven tot een enkele voorlichtingsbijeenkomst. De kracht van samenwerking zit 'm soms in de herhaling, het is verstandig voor het INH-fondsmanagement zich met grote regelmaat in het veld te bewegen. Daarbij kan ook aangetekend worden dat in de corona-maatregelen in 2020 fysieke bijeenkomsten bijna onmogelijk maakten en de kans op toevallige ontmoetingen daardoor veel kleiner was.

De portfolio ontwikkelt zich tot nu toe goed. De kwaliteit van toekenningen is goed, mede dankzij de scherpe en ervaren rol van de adviescommissie. Over de daadwerkelijke revolverendheid kan nu nog niets gezegd worden, dat hangt nog sterk af van de verdere ontwikkelingen van de gefinancierde bedrijven.

Het INH-fonds scoort goed op doelmatigheid. Het fonds opereert "lean and mean", hanteert een inzichtelijk intern software systeem (iFunds) en is toegankelijk in het contact.

Contact tussen fondsmanagement en ondernemers

Volgens betrokkenen is er over het algemeen prettig contact tussen ondernemers en fonds-management. Met name startende ondernemers moeten in het kader van hun aanvraag naar hun eigen gevoel heel veel vragen beantwoorden, maar dit gaat over het algemeen in goede harmonie. Ondernemers voelen zich ook gesterkt door de beantwoording van de vragen, die als terecht en nuttig worden ervaren. Dit geldt ook voor de afgewezen ondernemers die we hebben gesproken. Zij hebben weliswaar geen financiering uit het INH-fonds ontvangen, maar dankzij de feedback in het beoordelingsproces van het INH-fonds hebben deze bedrijven vervolgstappen gezet richting andere publieke en private financieringsloketten.

Pijplijn-ontwikkeling is een tijdsintensief proces en voor alle investeringsfondsen een aandachtspunt. De kwaliteit van aanvragen is heel divers en vraagt in veel gevallen om begeleiding en interactie. Op het gebied van *investor readiness* (cijfers en businessplan), maar ook op het vlak van ondernemerschap (vaardigheden, team, ervaring). De POC-fondsen in diverse regio's hanteren verschillende aanpakken. Zo verzorgen UNIIQ, IQ Capital en het TMI-POC fonds Flevoland veel ondersteuning in eigen beheer, terwijl het INH-fonds de aanvragers juist verwijst naar andere partijen in Noord-Holland, zoals PIM, ACE, IXA, NHN en GO!-NH. Het INH fondsmanagement is erg tevreden met dit model, omdat zij zich zo op haar kerntaak kan richten. Omdat PIM bijvoorbeeld dicht in de haarvaten van de regionale economie zit, kan deze netwerkorganisatie ondernemingen effectief en onafhankelijk ondersteunen. Daarnaast is het (perceptie)risico dat het fonds 'haar eigen vlees keurt' op deze manier op voorhand afgewend.

Contact tussen het fondsmanagement en de ondernemers kent in hoofdzaak 3 fases: de aanvraagperiode, de financieringsperiode en de aflossing/conversie-periode.

- In de **aanvraagprocedure** zit het fondsmanagement vooral op de stoel van investment manager en kredietbeoordelaar, om onafhankelijk en deskundig een investeringsbeslissing voor te bereiden. Daarin is functiemenging zeker een aandachtspunt. Het is goed dat het INH fondsmanagement op enige afstand blijft en niet "naast de ondernemer" gaat staan, maar "beoordelend naar de ondernemer".

- Als de financiering op groen licht is gegaan, start de **financieringsperiode**. De ondernemer start met de uitvoering van het businessplan en rapporteert over voortgang, mijlpalen, etc. Informatie wordt verwerkt in het iFunds-systeem. Opvallend is dat de sturing van het INH fondsmanagement in deze fase vrij beperkt is. De ondernemers ontvangen na het financieringsbesluit zo goed als geen begeleiding of advies (meer). Bij andere POC-fondsen, zoals UNIIQ, is de begeleiding juist wel intensief en worden ondernemers geholpen met vraagstukken rondom technologie, personeel, marktpenetratie en vervolgfinanciering. De fondsmanagementkosten van UNIIQ liggen dan ook significant hoger.

- De derde fase start als een ondernemer een grote private **vervolgfinanciering** ontvangt (volgende ronde). De INH-lening wordt dan ofwel direct afgelost, ofwel er wordt een aflossingsschema overeengekomen, ofwel er treedt conversie op. Tot nu toe is er één lening geconverteerd, dat wil zeggen dat de lening is omgezet naar aandelen. Als conversie plaatsvindt onderhandelen de ondernemer en het INH-fonds over de voorwaarden, die altijd maatwerk en taxatie vragen. Maar het INH-fonds bemoeit zich niet of nauwelijks met de onderneming of met de ondersteuning van de ondernemer. Over het algemeen heeft het INH-fonds dan een minderheidspositie en zit de onderneming dan ook in een hogere TRL fase.

Je zou gechargeerd kunnen stellen dat een POC-fonds zich ofwel uitsluitend als digitaal financieringsloket zou kunnen opstellen, met een POC-strategie van “spray and pray”. En aan de andere kant van het spectrum kan een fonds de ondernemer aan alle kanten van ondersteuning voorzien, niet alleen in financiering, maar ook advies over ondernemerschap, personeelsbeleid, technologie, markten etc. Op dat moment gaat de fondsmanager meer op de stoel zitten van een klassieke Venture Capital investeerder, die actief gaat meesturen op strategie en groeiplannen (ook meebeslissen). Het INH-fonds zit daar tussenin, maar neigt wel op afstand te blijven na het sluiten van de financieringsdeal. Andere fondsen, zoals UNIIQ nemen een veel actievere houding aan richting hun gefinancierde bedrijven. Voor beide aanpakken valt wat te zeggen.

De contacten met ondernemers zijn goed. Het INH-fondsmanagement kiest er bewust voor zo veel mogelijk aandacht te focussen op de financieringsbesluiten, en niet op de tussentijdse begeleiding of ondersteuning van de onderneming. Dat laat het INH-fonds over aan andere organisaties.

Ticketgrootte, conversie en TRL-fase

Het INH-fonds hanteert een maximumgrens voor de leningen van € 300.000. Betrokkenen geven aan dat dit verstandig is. Veel innovatieve ondernemers zouden wel grotere tickets willen en misschien ook effectief kunnen besteden, maar een hoger maximum staat het ontlokken van andere cofinanciering in de weg. Dat levert dus een potentiële rem op voor de multiplier. Juist voor de POC-fase lijkt de huidige maximum grens voor de meeste sectoren te volstaan. Alleen voor sectoren als Life Sciences en MedTech is de bovengrens relatief laag. Ontwikkelkosten in deze sectoren zijn vaak groter en ook de duur van de investeringen is vaak langer. De INH-aandeelhouders zouden kunnen overwegen met een groter fondskapitaal (waarbij het INH-fonds meer risicospreiding en meer armslag kan veroorloven) ook bij uitzondering en goed gemotiveerd een grotere ticket te kunnen schrijven tot maximaal € 500.000. Een belangrijke additionele voorwaarde zou dan wel voldoende private cofinanciering moeten of kunnen zijn.

Door het aspect “converteerbaar” in de leningen op te nemen, dat uit oogpunt van (financieel) fondsrendement een logische is, lijkt er een zekere terughoudendheid op te treden bij bestaande MKB bedrijven om hun innovatieve plannen aan te dragen. Dat soort bedrijven zijn meer op zoek naar projectfinanciering, niet naar bedrijfsfinanciering. Zij zijn terughoudend om de zeggenschap over te dragen, wat bij een conversie naar aandelenkapitaal bijna onvermijdelijk is. We zien hier ook een belangrijk cultuurverschil tussen bedrijven “van boven het Noordzeekanaal” en uit de regio Amsterdam (veelal startups). Gevolg daarvan is ook dat ondernemers en intermediaire organisaties uit Noord-Holland Noord (NHN) relatief weinig blijdschap ervaren met het INH-fonds. Sommigen van hen geven aan dat het verstandig zou zijn aan de knoppen (voorwaarden) te kunnen draaien, opdat ook (bestaande) bedrijven uit deze regio zo nu en dan gebruik kunnen maken van het INH-fonds. Je zou dan kunnen denken om bij bestaand MKB, bij uitzondering en goed gemotiveerd, toe te staan om de eis tot conversiemogelijkheid van de leningen te laten vervallen. De lening zou dan meer een InnovatieKrediet-achtig karakter kunnen krijgen (lees: meer als een normale lening, met een mogelijkheid tot kwijtschelding bij aantoonbaar technologisch mislukken).

Het INH-fonds is gebaseerd op het TRL-model dat uitgaat van een zekere lineaire en stapsgewijze ontwikkeling van technologie, productontwikkeling en ondernemerschap (zie bijlage 3 voor meer toelichting). Voor startende ondernemers en de financieringsmarkt biedt dit model enige houvast: “in welke fase zit je, waar groei je naar toe, wat zijn je mijlpalen?”. De werkelijkheid echter is een stuk ingewikkelder. Voor bestaande ondernemers is het lineaire model niet altijd passend. Ze zijn niet alleen bezig met de ontwikkeling van nieuwe technologie en staan ook in contact met kennisinstellingen, maar evengoed hebben ze een dagelijkse business te runnen van productie en/of dienstverlening op bestaande markten. Zij werken soms dus precies andersom. Zij kijken eerst goed wat de markt nodig heeft en waar het toekomstig verdienmodel zit. Ze hebben een idee, gaan meteen eerst techniek ontwikkelen en daarna pas op zoek naar kennis en contacten. Vervolgens maken ze een plan, dat al een aardige focus heeft naar de markt. Maar dit plan bevat wel belangrijke onderdelen die gericht zijn op de ontwikkeling van bijvoorbeeld prototypes (lees: de POC-fase).

Bestaande ondernemers switchen voortdurend tussen praktijk en onderzoek en gaan meer als een flipperbal door het TRL-model. Ook is er sprake van een cultuurverschil tussen startende ondernemingen en bestaande mkb bedrijven. Startende ondernemingen steken meestal veel tijd in hun zoektocht naar financiering, het zoeken naar scenario's voor snelle groei en het opstellen van een businessplan. Bestaande MKB-bedrijven sturen meer op aansluiting met de praktijk, op het inbouwen van zekerheden, een inpassing in hun lopende bedrijfsvoering en het spreiden van risico's. Omdat bestaande ondernemers dus niet altijd passen in het lineaire innovatiemodel van TRL kunnen zij ook niet altijd voldoen aan de voorwaarden van het INH-fonds. Dit lijkt dit één van de redenen te zijn waarom tot nu toe relatief weinig bestaande bedrijven en veel nieuwe bedrijven (technostarters) financiering ontvangen uit INH-fonds, terwijl het doel is om ook bestaande bedrijven te bedienen.

Het GO!-NH programma gaat zich de komende tijd meer focussen op de bestaande MKB bedrijven, om meer ondernemers te ondersteunen in groei en innovatie. Het versnellingsprogramma GO!-NH wordt uitgevoerd door een consortium van Innomics en Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord in opdracht van de provincie Noord-Holland. Dit programma staat zo'n iteratieve manier van werken voor en biedt juist daarvoor versnellingsprogramma's aan. GO!-NH pakt dit de komende jaren op met het regionaal ontwikkelbedrijf NHN, juist ook om meer bestaande mkb-bedrijven te stimuleren te innoveren. Dit speelveld lijkt echter ver af te staan van de incubators uit Amsterdam. Specialisten van het GO!-NH programma zijn er al een paar keer tegenaan gelopen dat bedrijven uit hun portefeuille al "te ver" in de TRL zaten en dan volgens het INH-fonds niet meer in aanmerking kwamen voor INH. Er lijkt ook een zekere scheidslijn te zijn tussen projectfinanciering en bedrijfsfinanciering, maar echt scherp is deze lijn niet.

Aan de ene kant is het INH-fonds gebaat bij eenduidige en liefst eenvoudige spelregels. Voor de ticketgrootte (maximaal € 300.000) en conversie (verplicht onderdeel) is dat het geval. Dit voorkomt ook discussie. Aan de andere kant zien we dat dit soort spelregels een belemmering kunnen opleveren voor sommige sectoren en sommige doelgroepen. Partijen zouden kunnen overwegen voor bepaalde sectoren of doelgroepen uitzonderingen te introduceren. Het INH-fonds zou ook kunnen overwegen om iets ruimer naar de TRL-fases te kijken en mogelijk, bij uitzondering en gemotiveerd, onderdelen van een hogere TRL-fase toe te laten.

Gelet op het bredere doel van het INH-fonds verdient het aanbeveling om meer ruimte te bieden om uitzonderingen toe te staan op de genoemde drie aspecten.

De spelregels van het fonds op terrein van maximale ticketgrootte, conversie en TRL-fase zijn helder opgesteld. Praktijkervaring laat echter zien dat deze spelregels voor sommige sectoren en doelgroepen belemmerend kunnen uitpakken. Daardoor wordt de toepasbaarheid voor het bestaande MKB nodeloos ingeperkt.

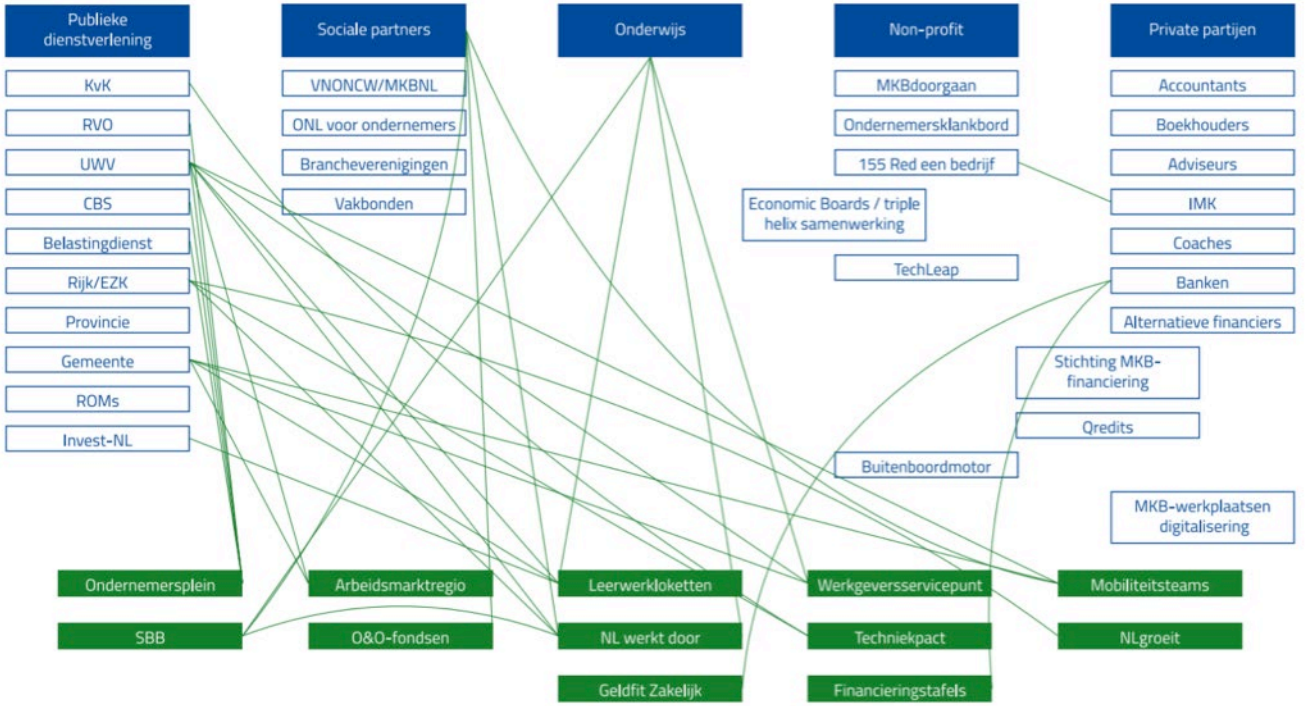
Regionale inbedding en aansluiting

Ondernemers en aandeelhouders ervaren het INH-fonds als een doelgericht fonds. De stappen in het aanvraag- en beoordelingsproces worden transparant via iFunds vastgelegd en inzichtelijk gemaakt. Het fonds biedt beperkte begeleiding in het voortraject. Sommige ondernemingen waarderen deze relatief afstandelijke relatie. Anderen zouden graag extra ondersteuning krijgen. In Zuid-Holland bijvoorbeeld bieden IQCapital en UNIIQ de inhoudelijk begeleiding wel zelf, zowel in het voortraject als tijdens de financieringsperiode. Ondernemingen worden elke maand door vaste accountmanagers benaderd en worden geholpen als ze vastlopen. Deze ondersteuning wordt door bedrijven in Zuid-Holland op prijs gesteld.

Het aanbieden van ondersteuning aan innovatieve ondernemers vindt in Noord-Holland elders plaats in het regionale innovatie ecosysteem met onder andere ondersteuningsprogramma's, *investor readiness* programma's (zoals PIM), incubators, groeiprogramma's, mentoren en bijvoorbeeld het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord. Als er een sterk en goed werkend ecosysteem aanwezig is, waar partijen elkaar goed weten te vinden en waar goede aansluiting zit tussen de verschillende vormen van dienstverlening, dan kan het INH-fonds zelf inderdaad een relatief bescheiden rol spelen in dergelijke ondernemersondersteuning. Deze koers heeft ook de voorkeur bij de INH aandeelhouders. Echter, het landschap van ondersteunende organisaties is versnipperd en best ingewikkeld in Noord-Holland. Daarin is Noord-Holland geen uitzondering. In het jaarbericht 'Staat van het mkb 2020' schetst het Nederlands Comité voor Ondernemerschap treffend het nationale landschap van organisaties en samenwerkingsverbanden rond ondernemer-schap en financiering. Dat levert een wirwar op van loketten. Het is ook geen wonder dat het voor ondernemers best ingewikkeld is om bij het juiste loket te komen.

Figuur 1.4: Eerste - niet complete - impressie van het landschap voor dienstverlening ondernemers

Het (nationale) Comité is bezig om een advies op te stellen over de samenhang en de versterking van samenwerking, vanuit de behoefte van de ondernemer en in overleg met betrokken organisaties. Het Comité richt zich op een analyse van de huidige situatie en knelpunten en op het ontwerpen van een nieuw systeem met drie centrale uitgangspunten, namelijk 1) de behoefte van de ondernemer, 2) de effectiviteit van de ondersteuning en 3) een efficiënte inzet van publieke middelen. Het is verstandig als betrokken partijen in Noord-Holland ook meer aandacht zouden besteden aan een overzichtelijk speelveld en samenhang tussen organisaties. Juist om overlap of hiaten te voorkomen.

De kracht van het Noord-Hollandse ecosysteem lijkt zich nu nog te kenmerken door ‘eenheid in verscheidenheid’. Er is in de loop der jaren een bijzonder breed ecosysteem ontstaan van universiteiten, ziekenhuizen, kennisinstellingen, overheden en intermediaire organisaties. Dat kan soms een nadeel zijn, omdat versnippering leidt tot inefficiëntie. Maar het brengt ook variatie en ruimte voor uiteenlopende initiatieven. Voor ondernemers bestaan er allerlei routes naar het INH-fonds en soms zijn er ook alternatieven. De provincie Noord-Holland, de stad Amsterdam en/of de Metropoolregio Amsterdam zetten beleid en programma’s op die elkaar soms overlappen of waarbij soms nog hiaten optreden. Juist omdat er veel kansen zijn en het ecosysteem gevarieerd en sterk is, is er ook ruimte voor uiteenlopende initiatieven en stimuleringsmaatregelen. Maar versnippering kan ook leiden tot een gebrek aan samenhang. Juist het INH-fonds is er bij gebaat dat bedrijven niet alleen financiering uit het fonds in de POC-fase krijgen, maar dat ze in de toeleiding naar het INH-fonds goed begeleid worden, tijdens hun POC-fase goede ondersteuning ontvangen en dat de bedrijven na hun POC-fase ook verder kunnen doorgroeien.

Alle betrokkenen die we gesproken hebben, geven aan dat het onverstandig en ongewenst is als er meerdere kleine zelfstandige POC-fondsen ontstaan in Noord-Holland. De technologische insteek in deze vroege fase is vrij breed en daarom ligt het niet voor de hand sectorgerichte POC-fondsen op te richten. Dat doen partijen wel in latere TRL-fases, waar sectorspecialisten sectorgerichte fondsen aansturen. In de POC-fase moet een POC-fonds juist wendbaar zijn tussen technologieën en sectoren. En met die wendbaarheid is

het wel verstandig schaalgrootte te hebben en bij voorkeur één duidelijk publiek-privaat POC-fonds te laten opereren in Noord-Holland. Met voldoende schaalgrootte kan het fondsmanagement risico's spreiden, de opzet professionaliseren en kennis en netwerk voor de POC-fase goed richten.

Het speelveld van publiek-private innovatie dienstverleners zit op dit ogenblik complex in elkaar in Noord-Holland. Als onderzoekers moesten we met regelmaat aan partijen in het veld uitleggen wie wat doet, en het kwam meermaals voor dat partijen elkaar nauwelijks kennen. Het INH-fonds en bijvoorbeeld PDENH zouden uit beleidsoptiek een hele logische samenhang en samenwerking moeten kennen. Contact tussen INH en PDENH is er ook wel, maar blijft vaak wat beperkt tot overleg over individuele casuïstiek. Het INH-fonds zou meer aandacht kunnen geven aan het proces naar vervolgfinanciering en aan goede aansluiting in het ecosysteem. Begeleiding naar een goede exit kost waarschijnlijk additionele inzet (in vergelijk met het de huidige werkwijze), de kosten voor het fondsmanagement nemen dan mogelijk wat toe. Er zit nu eenmaal enige uitruil in het primair sturen op financieel rendement (met lage fondsmanagement kosten) en het sturen op maatschappelijk resultaat (de investering ook in de provincie houden).

Het verdient aanbeveling dit speelveld beter in kaart te brengen, te investeren in verbinding en de samenhang te vergroten. Dat bedoelen we ook letterlijk: zet op een grote poster namen en rugnummers en met het type dienstverlening. Meer inzicht en samenhang vraagt ook om meer afstemming, zoals elkaar vaker onderling informeren, vaker periodiek overleg voeren over de portefeuilles en samen vaker in gesprek gaan over samenhang en intensivering van samenwerking. Het INH-fonds kan bijvoorbeeld op zijn eigen website ook (beter) aangeven (en bijhouden) waar het fonds in het ecosysteem precies staat en wat de samenhang is met andere organisaties en instrumenten. De samenhang tussen de verschillende initiatieven is dus cruciaal, ook in het belang van het succes en de impact van het INH-fonds zelf. De totstandbrenging van de ROM-Noord Holland, die medio 2021 voorzien is, biedt een goed gelegenheid om de nodige samenhang in Noord Holland tot stand te brengen.

Het huidige speelveld van publiek-private innovatie organisaties in Noord-Holland is op dit moment complex. Ondernemers, overheden en kennisinstellingen hebben moeite daarin goed hun weg te vinden. Inzicht, afstemming en samenhang heeft verbeterpotentie. Dit is ook een belangrijk aandachtspunt bij de voorgenomen vorming van de ROM Noord-Holland, die medio 2021 is voorzien.

Nieuwe aandeelhouders

Het Innovatiefonds Noord-Holland (hierna INH-fonds) werd in 2018 opgericht door vijf partijen, die nu de aandeelhouders zijn: de Provincie Noord-Holland, UvA Ventures Holding BV, AMC Ventures Holding BV, HvA Ventures Holding BV en Sanquin Innovatie BV. In de oprichtingsfase hebben ook gesprekken plaatsgevonden met andere kennisinstellingen, die toen om hun moverende redenen besloten (nog) niet aan te haken. Dat kwam bijvoorbeeld door interne budgettaire beperkingen en het nog even afwachten welke plek het POC-fonds in het ecosysteem zou krijgen.

In onze gesprekken hebben we geconstateerd dat de Vrije Universiteit (VU) belangstelling toont voor eventuele toetreding als aandeelhouder van het INH-fonds in fondsdeel 2. De interesse is aanwezig, maar dit moet nog nader worden verkend en besluitvorming moet nog volgen. Uitbreiding van het aantal aandeelhouders aan de kant van de kennisinstellingen is belangrijk voor de kennisinstellingen die al meedoen, in het bijzonder voor de UvA, de grootste aandeelhouder van de kennisinstellingen. Mogelijk zijn er ook nog andere kennisinstellingen die willen toetreden, zoals de hogeschool InHolland. Dat zou ook een verdere spreiding over de provincie kunnen bevorderen. VUMC en AMC zitten in een fusietraject, dat biedt mogelijk nieuwe kansen om VUMC direct of indirect aan te haken als aandeelhouder. Een andere genoemde potentiële aandeelhouder die in de gesprekken werd genoemd is het Nederlands Kanker Instituut.

In andere regio's doen naast de provincie ook vaak steden actief mee in de POC-fondsen. Niet bij voorbaat is dus uitgesloten is dat de gemeente Amsterdam uiteindelijk ook als directe aandeelhouder wil of kan aanschuiven. De gemeente Amsterdam werkt met haar netwerkpartners aan een nieuwe investeringsagenda voor de regio, mogelijk is de POC-fase daar ook een onderdeel van. Ook wordt er op dit moment een Pan Amsterdamse Valorisatie Strategie (PAVS) opgesteld.

Er dienen zich nieuwe (potentiële) aandeelhouders aan, met name bij de kennis-instellingen, maar dit proces gaat niet vanzelf. De positieve evaluatie biedt perspectief voor de huidige aandeelhouders om op korte termijn afspraken te maken met mogelijke nieuwe aandeelhouders.

Doorontwikkeling van het fonds

Op dit moment heeft het aandeelhoudersoverleg van het fonds vooral een toezichthoudende rol, wat tijdens de reguliere looptijd van het fonds ook een logische hoofdtaak is. Maar de aandeelhouders moeten periodiek ook strategisch naar de functie, werking en toekomst van het fonds zelf kijken. Het uit laten voeren van deze evaluatie is daarin een logische eerste stap. We constateren dat er nog weinig gesproken wordt over de strategische positionering, doelstellingen en ontwikkelroute voor het fonds zelf. Dat is gezien de jonge leeftijd van het fonds ook niet verwonderlijk, maar nu uitputting van het eerste fondsdeel aan de orde is, arriveert een zeker natuurlijk moment om nog eens goed strategisch naar het INH-fonds te kijken. Dat heeft ook met de doorgroei van het fonds te maken. Het speelveld van innovatie organisaties is divers en dynamisch. Markten en technologieën veranderen voortdurend en in een steeds hoger tempo. De sturing zullen de aandeelhouders met elkaar moeten organiseren, in goede samenwerking en met open vizier. Sturing vergt een tactisch gesprek over gemeenschappelijke ambitie, organisatie en financiering.

Op termijn zullen steeds meer door het INH-fonds gefinancierde bedrijven hopelijk gaan doorgroeien. Het aantal conversies, thans nog maar 1 van de 28, kan daarmee gaan stijgen. Conversie kan een ondernemer helpen, omdat de ondernemer hoeft de resterende schuld dan niet te herfinancieren. Het INH-fonds wordt dan een stille minderheidsaandeelhouder, waar de ondernemer mee kan doorgroeien. Niet uitgesloten is dat over 3 jaar het INH-fonds misschien wel meer dan 10 bedrijven heeft waar het INH-fonds (nog) aandelen in heeft. Dat aandeelhouderschap moet dan wel gemanaged worden, ook al is dat op enige afstand. Daarbij komen beslismomenten en werkzaamheden kijken die zich in hogere TRL-fases bevinden. Dat zijn werkzaamheden die op dit moment nog wat buiten de focus van het INH-fonds liggen. In de toekomst moet bekeken worden of die taken bij het INH-fonds moeten (blijven) liggen, of dat deze doorgeschoven kunnen worden naar andere (al dan niet publieke) fondsen.

De INH-aandeelhouders moeten op tijd naar de strategische doorontwikkeling van het fonds kijken. Aandachtspunten daarbij zijn onder meer de positie van INH in aandeelhouderschap in latere TRL-fases, de samenhang in het ecosysteem en het (ook) goed in kaart brengen waarom investeringsvoorstellen worden afgewezen.

4 MARKT-ONTWIKKELINGEN EN POSITIE

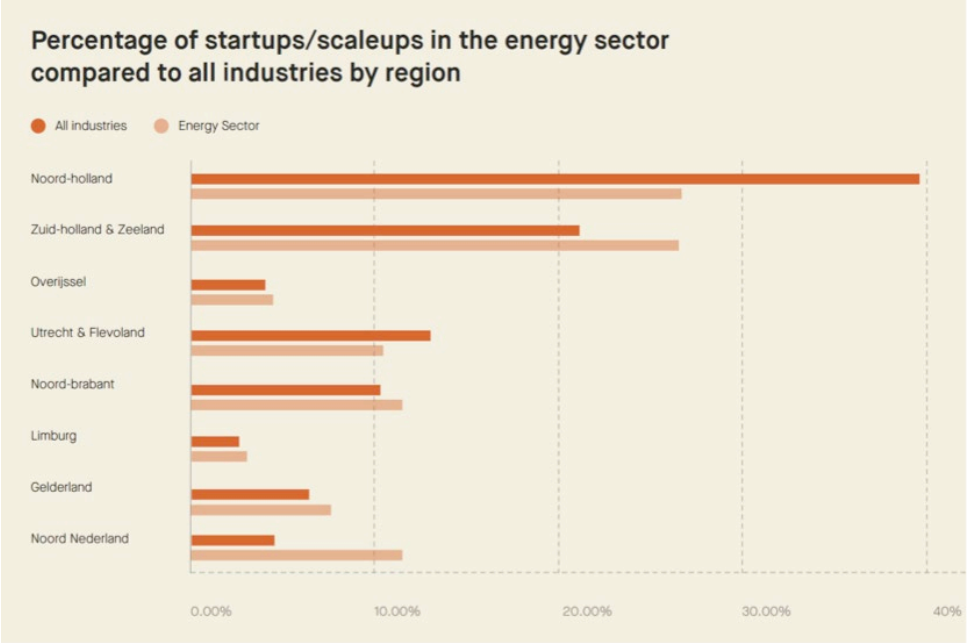
Voor de functie en de impact van het INH-fonds is het ook belangrijk te kijken naar de actuele marktontwikkelingen en de positie van het INH-fonds in het ecosysteem.

Marktontwikkelingen

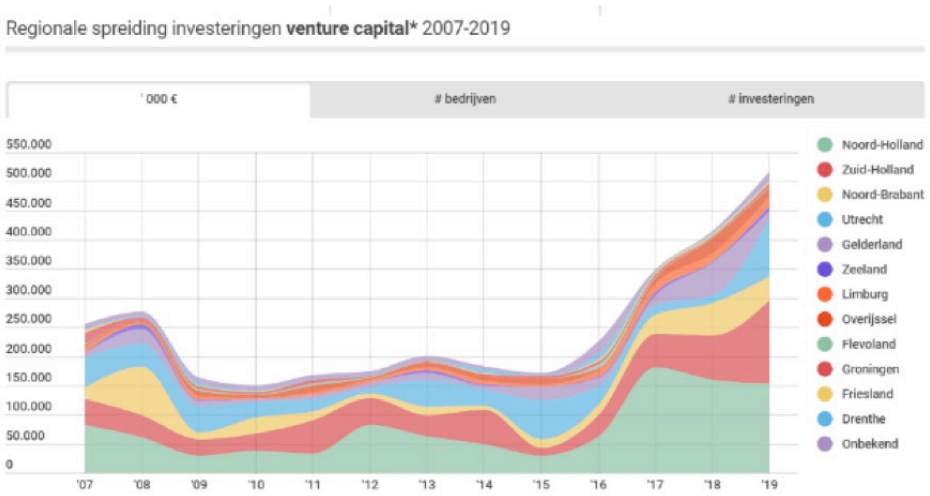
Startups en scale-ups zijn jonge innovatieve technologie-gedreven bedrijven met groeiambitie. Deze bedrijven zijn cruciaal voor de Nederlandse concurrentiekracht. Een goed ondernemersklimaat is belangrijk voor de aanwas en doorgroei van deze technologiebedrijven. Om dit verder te verbeteren heeft de rijksoverheid in 2014 het programma Ambitieus Ondernemerschap gelanceerd en werd in 2015 StartupDelta opgericht. StartupDelta zette zich in om de regionale innovatiehubs te verbinden en om de kracht van Nederland als startupland internationaal uit te dragen. Medio 2019 presenteerde de rijksoverheid het nieuwe nationale startup en scale-up beleid en werd aangekondigd dat het StartupDelta programma - onder de nieuwe naam Techleap.nl - voor vier jaar wordt voortgezet (met een budget van € 35 miljoen). Het programma richt zich op het bevorderen van doorgroei van scale-ups naar grote technologiebedrijven. Daarbij fungeert Techleap.nl als expertisecentrum en worden er samen met stakeholders verschillende acties ondernomen om in het startup-ecosysteem toegang tot kapitaal, markten, talent en technologische of wetenschappelijke kennis te versterken. Onderdeel van die werkzaamheden is ook het in kaart brengen van de markt en trendontwikkelingen.

Op basis van de trendrapporten van Teachleap.nl kan je zien dat het centrum van de startup en scale-up markt in Noord-Holland ligt. Circa 39% van alle bedrijven uit deze doelgroep zit in deze provincie en ook 51% van de markt van investeerders is hier gevestigd. Met name op het terrein van energietransitie is deze provincie leidend in Nederland, met het hoogste aantal startups en scale-ups (95), het hoogste aantal investeerders en private fondsen (27), een groot aantal accelerators en incubators (14).[10] Grafisch weergegeven ziet dat er als volgt uit:

Bron: Teachleap.nl: Flattening the climate curve (Startup Report 2020)

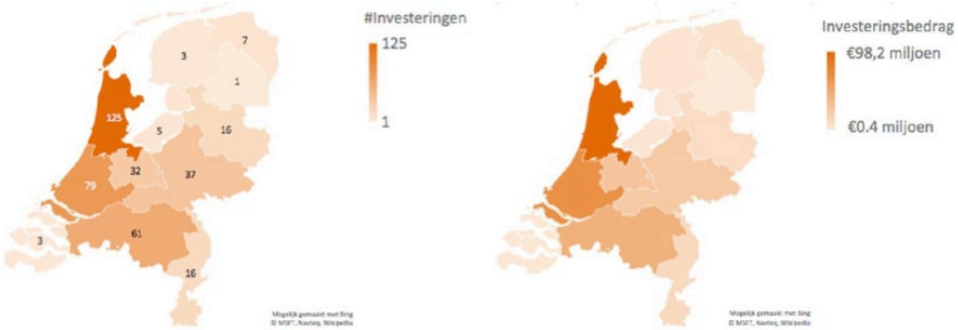
[10] Teachleap.nl: Flattening the climate curve (Startup Report 2020)

Figuur uit de actuele statistiek van de Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP)

Als het om innovatiestimulering gaat, gebruiken overheden steeds vaker risicokapitaal-instrumenten. Op heel veel plekken worden uiteenlopende publieke revolverende fondsen opgericht. De focus van regionale overheden is met name op het MKB gericht, terwijl het Rijk via Invest-NL juist grotere bedrijven (en scale-ups) wil bedienen. In de afgelopen 5 jaar verdrievoudigde het volume van investeringen op de risicokapitaalmarkt van grofweg € 165 miljoen (2015) naar € 515 miljoen (2019). Deze stijging werd met name veroorzaakt door privaat (venture) kapitaal. De publieke fondsen (als onderdeel van dat nationale volume) verdubbelden van € 41 miljoen naar € 83 miljoen. Kijken naar het volume van Venture Capital, dan scoort Noord-Holland relatief hoog in Nederland en was er vooral vanaf 2016 een significante schaalsprong.[11]

De Seed Capital regeling is bijvoorbeeld een regeling waarbij de overheid private startersfondsen (Seed Capital fondsen) ondersteunt. Voor de goede orde, het gaat dan om veelal latere TRL-fases (hoger dan 5) en relatief grotere tickets. De Staat verstrekt via de Seed Capital regeling een renteloze geldlening aan private investeringsfondsen, met een maximale looptijd van 12 jaar. Minimaal 3 onafhankelijke aandeelhouders leggen (minimaal) hetzelfde bedrag in. Met het investeringsbudget wordt geïnvesteerd in technostarters, de investering per onderneming bedraagt minimaal € 100.000 en maximaal € 3,5 miljoen. Het budget voor de reguliere tender in het voorjaar van 2021 is € 20 miljoen. De maximale lening per fonds is € 10 miljoen. Sinds 2005 zijn er inmiddels 468 startups van durfkapitaal voorzien door in totaal 87 Seed Capital-fondsen. De totale investering komt op ruim 400 miljoen, waarvan zo'n 197 miljoen afkomstig is van de overheid. De provincie waarin de meeste investeringen plaatsvinden via de Seed Capital regeling is Noord-Holland met 32,5% van alle investeringen en 32,6% van het totale investeringsbedrag.

De marktontwikkelingen in Noord-Holland zijn in algemene zin gunstig. Het ecosysteem en het investeringsklimaat zit in de top van Nederland.

[11] Bron: NVP

Positie in het financieringslandschap

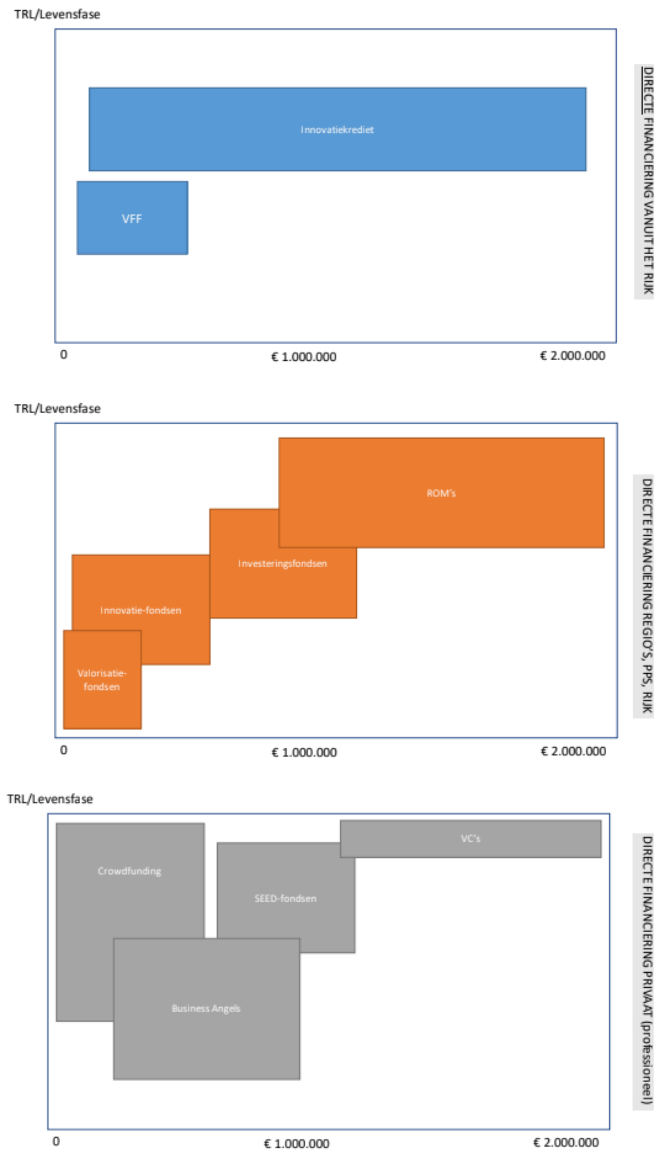
Het evaluatierapport over de Vroege-fasefinanciering regeling (VFF) van de rijksoverheid (opgesteld in 2018 in opdracht van het Ministerie van EZK) bevat een interessante schets van de positie van verschillende fondsen. Met een VFF-lening kunnen starters en bestaande mkb-bedrijven onderzoeken of hun idee een kans van slagen heeft op de markt. De leningen zijn tussen € 50.000 en € 350.000 en gemaximeerd naar bedrijfsgrootte. De rente bedraagt meer dan 4%, de regeling wordt uitgevoerd door RVO. Voor het kalenderjaar 2021 bedraagt het (nationale) budget € 6 miljoen.

In figuren zijn de mogelijkheden opgenomen uit de rijksoverheid, via de regio en vanuit de private markt. De belangrijkste financiers zijn:

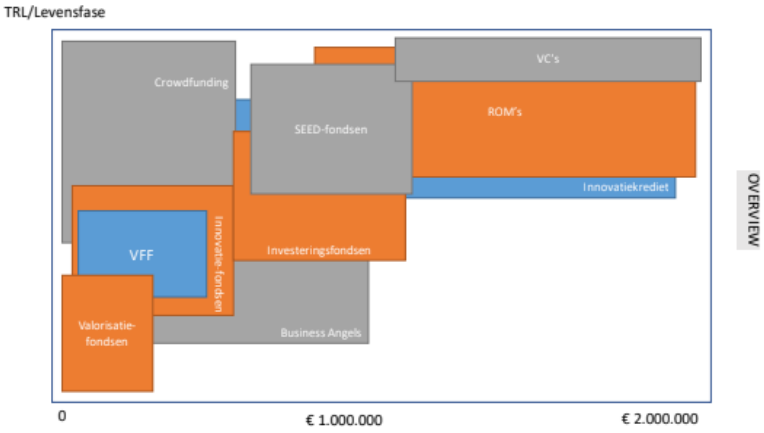
Rijksoverheid	Regionaal en PPS	Privaat
1. Vroege Fase Financiering (VVF)	3. Valorisatiefondsen	7. Crowdfunding
2. InnovatieKrediet	4. Innovatiefondsen	8. Business angels / informele investeerders
	5. Provinciale investeringsfondsen	9. De SEED-fondsen
	6. ROM's (participatiefondsen)	10. Venture Capital fondsen (VC)

De y-as is gekoppeld aan het TRL level van de innovatie en/of de levensfase van de onderneming. Op de x-as het bedrag dat aan financiering via het betreffende instrument kan worden opgehaald.

Gecombineerd levert dit het volgende beeld op:

Uit deze plaatjes blijkt al dat er soms een zekere overlap is tussen instrumenten, maar soms valt er ook een gat tussen de instrumenten. Onze waarneming is dat er nauwelijks onderzoek wordt verricht naar de samenhang van deze instrumenten in het totale ecosysteem. Ook constateren we spraakverwarring over cruciale kernbegrippen, zoals TRL-fase en bijvoorbeeld de definitie van een scale-up. De lineair-ingestoken indeling naar TRL-fase wordt breed gehanteerd, terwijl een aantal betrokkenen aangeven dat deze indeling best wel arbitrair is en onvoldoende recht doet aan de dynamiek van innovatief ondernemerschap.

De provinciale focus c.q. indeling van de POC-fondsen in Nederland wordt over het algemeen als een groot voordeel ervaren. De ROM's en de fondsmanagers van de POC-fondsen in Nederland beschikken over een gedegen regionaal netwerk en zijn voor de ondernemers uit de gekozen doelgroep (in de POC-fase) veel beter benaderbaar dan bijvoorbeeld landelijk opererende organisaties als RVO. Een provinciaal POC-fonds is over het algemeen veel beter ingebed in de regionaal sterk verschillende fijnmazige netwerken en regionale ecosystemen. Er kan dan beter gebruik worden gemaakt van de kansen die het regionaal innovatie ecosysteem biedt. Samenhang en samenwerking zijn dan wel cruciaal. Zoals eerder geconstateerd in dit rapport zit het huidige speelveld van publiek-private innovatie organisaties in Noord-Holland op dit moment complex in elkaar. Ondernemers, overheden en kennisinstellingen hebben moeite daarin goed hun weg te vinden. Inzicht, afstemming en samenhang kan (en moet) verbeterd worden.

Het INH-fonds heeft een relatief duidelijke positie in het ecosysteem. De samenhang binnen het ecosysteem en tussen de instrumenten van overheden verdient meer aandacht.

Financieringsbehoefte mkb onverminderd hoog

In het jaarbericht 'Staat van het mkb 2020' van het Nederlands Comité voor Ondernemerschap (NCO) worden de actuele ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf geschetst. In het jaarbericht constateert het comité dat de coronacrisis het mkb hard raakt. Het groeivermogen van het mkb stond al voor de coronacrisis onder druk, 'onder de motorkap' waren er al structurele uitdagingen, zoals het achterblijven in investeringen in innovatie en in menselijk kapitaal en ondernemerschap. Het NCO constateert dat bijna twee-derde van het mkb niet investeert in product- of procesinnovatie, terwijl digitalisering en Leven Lang Ontwikkelen (LLO) zeker in het mkb nog te beperkt zijn doorgevoerd. De crisis versterkt deze bestaande problemen. Het NCO adviseert dat dit juist het moment is om ook structurele problemen aan te pakken. Ondernemers kunnen met gerichte investeringen hun kansen op de markt verbeteren.

Gerichte investeringen zijn de sleutel tot groei en het behalen van maatschappelijke uitdagingen. Overheden kunnen nog veel verbeteringen aanbrengen in het ondernemersklimaat, onder meer door versterking van (publieke) dienstverlening aan ondernemers. Het landschap van private en publieke partijen die ondernemers ondersteunen is namelijk rommelig en moet opnieuw tegen het licht worden gehouden. Het NCO werkt aan een advies om de samenhang en samenwerking te versterken, vanuit het perspectief van de behoefte van de ondernemers.

Aan de ene kant voldoet het fonds aan de verwachtingen en overtreft het zelfs de planning. In de evaluatie naar de financieringsinstrumenten van het Kansen voor West programma (24 september 2020) wordt geconcludeerd dat de snelle uitputting laat zien dat er nog steeds sprake is van een aanzienlijke funding gap. Er is een duidelijke vraag naar financiering, wat des te meer opvalt omdat het INH-fonds tegen marktcondities financiering verstrekt. Het fonds draagt duidelijk bij aan het verkleinen van de funding gap (aldus deze evaluatie). Ook ontstaan er dankzij het fonds mooie samenwerkingen met private investeerders en banken voor vervolgfinanciering. Maar aan de andere kant moeten we ook realistisch zijn dat 28 leningen op de totale economie van Noord-Holland een relatief bescheiden impact hebben. Er zijn meer dan 400.000 bedrijven in deze provincie.

Het INH-fonds is bij veel innovatieve ondernemers en relevante intermediaire organisaties bekend. "Bijvangst" van de uitvoering van de COL-regeling lijkt te zijn dat de bekendheid van het INH-fonds een enorme boost heeft gekregen in 2020. Kwantitatief kunnen we dat niet hard onderbouwen, maar alle betrokkenen die we hierover gesproken hebben bevestigen het beeld dat de COL-regeling een positieve bijdrage heeft geleverd aan de bekendheid van INH.

Juist in de POC-fase vormt het INH-fonds één van de weinige fondsen die zich echt op deze fase richt. Ondernemers hebben soms wel andere niet-bancaire alternatieven, zoals informal investors en de VFF-regeling bij RVO. Het eerder genoemde onderzoek naar financieringsinstrumenten onder het Kansen voor West programma (ERAC, 2020) stelt dat het INH-fonds in een duidelijke behoefte in de markt voorziet. Aanbeveling in dit rapport is tijdig het fondskapitaal te vergroten, waardoor continuïteit in de beschikbaarheid van middelen kan worden gerealiseerd.

Er is nog steeds grote behoefte in de markt aan publiek-private financiering van de POC-fase. Het INH-fonds voorziet in deze behoefte.

ROM Noord-Holland

De provincie Noord-Holland werkt samen met regionale partners aan de oprichting van een nieuwe Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). In alle provincies van Nederland (behalve Noord-Holland) zijn al ROM's actief en een ROM maakt het mogelijk om efficiënter gebruik te kunnen maken van landelijke regelingen en fondsen die de economie stimuleren. Een deel van het budget dat het Rijk beschikbaar stelt komt via de ROM in de regio's terecht. Noord-Holland wil de ROM inzetten om het vestigingsklimaat van de regio te verbeteren en het herstel na de coronacrisis sneller te laten verlopen. Ook wordt de ROM ingezet om de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie te versnellen. In 2020 heeft de provincie met regionale partners in de MRA en in Noord-Holland Noord de uitgangspunten voor een ROM uitgewerkt. De volgende stap is dat er inmiddels met het ministerie van EZK constructief gesproken wordt over deelname van het Rijk in de ROM. De ROM Noord-Holland wordt naar huidige verwachting per 1 juli 2021 opgericht.

Veel partijen in het veld geven aan dat Noord-Holland een soort ROM-light nodig heeft. Een kleine organisatie die vooral verbindend gaat werken, zich concentreert op business development en acquisitie en hooguit enkele hiaten tussen de bestaande structuren en instrumenten afdekt. Boodschap van betrokkenen is nu niet allemaal bestaande structuren en netwerken te gaan afbreken, maar vooral voort te bouwen in het ecosysteem en de samenhang daarin te vergroten. Het is nog vrij onduidelijk hoe dit beleidsmatig en organisatorisch gaat uitkristalliseren, eind 2020 voelden nog weinig mensen zich betrokken bij dit concrete totstandkomingsproces.

De komst van een nieuwe regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Noord-Holland is aanstaande. Het is verstandig goed te kijken naar de positionering van het INH-fonds richting deze ROM en de onderlinge rol- en taakverdeling duidelijk te borgen.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk vatten we onze bevindingen samen en geven we aanbevelingen mee voor vervolg. Daarna kijken we naar de hoofdvragen van dit onderzoek.

Bevindingen en aanbevelingen

In onderstaande tabel hebben we onze bevindingen kort samengevat en daarnaast onze aanbevelingen geformuleerd.

	Bevinding samengevat	Aanbeveling
1	Het INH-fonds heeft 28 investeringen opgeleverd met een investeringsvolume van € 18,5 miljoen en een evenwichtige spreiding over de doelsectoren.	Het is nog te vroeg om de investeringen door te vertalen naar maatschappelijke impact (zoals banen of CO2-besparing). Toch ligt daar de uiteindelijke meerwaarde van het fonds, het is verstandig deze parameters te blijven meten.
2	Op effectiviteit scoort het INH-fonds hoog. Het fonds verstrekt leningen in een hoger tempo dan oorspronkelijk voorzien. Financiering concentreert zich wel op starters, bestaande mkb-bedrijven worden minder bediend.	Aandachtspunt blijft om voldoende (bestaande) mkb-bedrijven te voorzien in financiering voor de proof-of-concept fase. Deze doelgroep kent een andere benaderwijze dan startups.
3	Het INH-fonds scoort ook goed op doelmatigheid. Het fonds opereert “lean and mean” en het management hanteert een inzichtelijk intern software systeem (iFunds).	Door de COVID19-maatregelen is veel ervaring opgebouwd om snel en vooral digitaal te organiseren. Blijf aandacht houden voor fysieke bijeenkomsten en contacten als dat op een later moment weer kan, dat is voor het netwerken en bekend maken en houden van het fonds cruciaal.
4	De contacten met ondernemers zijn goed. Het INH-fondsmanagement kiest er bewust voor zo veel mogelijk aandacht te focussen op de financieringsbesluiten.	Deze focus werkt goed als voor ieder gefinancierde ondernemer goed in kaart is op welke wijze het ecosysteem ondersteuning biedt (o.a. PIM, GO!-NH, IXA etc). Besteed daar waar hiaten vallen meer aandacht aan de begeleiding van ondernemers.
5	De spelregels van maximale ticket-grootte, conversie en TRL-fase zijn helder. Voor sommige sectoren en doelgroepen vormt dit een belemmering.	Neem voor bepaalde doelgroepen afgebakende uitzonderingen op in de spelregels van het fonds, pas deze alleen bij uitzondering en gemotiveerd toe.
6	Het huidige speelveld van publiek-private innovatie organisaties in Noord-Holland is op dit moment complex. Ondernemers, overheden en kennisinstellingen hebben moeite daarin goed hun weg te vinden.	Werk actief mee aan het vergroten van inzicht, afstemming en samenhang. INH-fonds kan zelf anderen vaker informeren, periodiek overleg voeren over de portefeuilles en samenhang en samenwerking bespreken. Het INH-fonds kan op zijn eigen website aangeven waar het fonds in het ecosysteem staat en wat de samenhang is met andere instrumenten.
7	Er dienen zich nieuwe (potentiële) aandeelhouders aan, dit kan leiden tot een verstevigde positie binnen het ecosysteem en grotere betrokkenheid. Het proces van onboarden gaat echter niet vanzelf.	De huidige aandeelhouders kunnen op korte termijn afspraken met elkaar maken op welke wijze contact kan worden gelegd met nieuwe aandeelhouders. Het is verstandig deze ontwikkeling procedureel en qua rolverdeling goed in het vat te gieten.
8	In de doorontwikkeling zijn onder meer de positie van INH als aandeelhouder in latere TRL-fases en de samenhang en samenwerking in het ecosysteem belangrijk.	De INH-aandeelhouders moeten op tijd gezamenlijk naar de strategische en zakelijke doorontwikkeling van het fonds kijken. Dat vraagt regelmatig een scherpe toets waar het fonds bijvoorbeeld over 3 jaar wenst te staan.
9	Als investeringsvoorstellen worden afgewezen, vallen ze al snel van de kaart bij het INH-fonds. Redenen tot het afwijzen van aanvragen worden niet in een gestructureerd overzicht bijgehouden.	In het belang van het ecosysteem is het verstandig (ook) in kaart te brengen waarom aanvragen worden afgewezen. Daarmee kan de communicatie en aansluiting richting bedrijven en ketenpartners in het ecosysteem van Noord-Holland worden verbeterd.
10	De komst van een nieuwe regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Noord-Holland is aanstaande. Voor veel betrokkenen is dit een nogal onduidelijk proces.	Het is verstandig goed te kijken naar de positionering van het INH-fonds richting de nieuwe ROM. De INH-aandeelhouders moeten de onderlinge rol- en taakverdeling zo snel mogelijk duidelijk borgen.

De drie hoofdvragen van dit onderzoek

Eerste hoofdvraag van dit onderzoek is: hoe heeft het Innovatiefonds Noord-Holland sinds oprichting gefunctioneerd? Kort samengevat is daarop het antwoord: goed. Het INH-fonds is zowel effectief als doelmatig opgezet. Er zijn inmiddels 28 leningen verstrekt in een uitgifte tempo dat iets hoger lag dan voorzien. Betrokkenen in het veld, te weten ondernemers, kennisinstellingen, intermediaire organisaties en overheden zijn over het algemeen blij en tevreden over het fonds. Het succes van het INH-fonds heeft ook een keerzijde, de bodem van de fonds-pot komt eerder dan voorzien in zicht. Dat betekent dat de aandeelhouders met urgentie moeten kijken naar het vervolg van het fonds.

De tweede hoofdvraag richt zich op de externe ontwikkelingen, positionering en werkwijze van het fonds. Het veld van innovatieondersteuning is sterk in beweging. Voor de functie en de maatschappelijke meerwaarde van het INH-fonds hebben we in dit rapport uitvoerig naar markt-ontwikkelingen en positiebepaling gekeken. De marktontwikkelingen in Noord-Holland zijn in algemene zin zeer gunstig. Het ecosysteem en het investeringsklimaat zit in de top van Nederland, het investeringsvolume zit in de lift. Maar de private financiering richt zich wel vooral op de latere TRL-fases. Publieke financieringsinstrumenten in de lage TRL-fases zijn hard nodig. Het INH-fonds heeft een relatief duidelijke positie in het ecosysteem in Noord-Holland. De samenhang binnen dit ecosysteem en tussen de instrumenten van overheden verdient meer aandacht. De komst van een nieuwe regionale ontwikkelingsmaatschappij (ROM) voor Noord-Holland is aanstaande. Het is verstandig goed te kijken naar de positionering van het INH-fonds richting deze ROM en de onderlinge rol- en taakverdeling duidelijk te borgen.

De derde hoofdvraag richt zich op de financiële en organisatorische opties en wensen voor het vervolg van het fonds. Vanwege EFRO-voorwaarden (inzake looptijd en subsidiepercentage) is bij de oprichting van het INH-fonds besloten om het fondsvermogen te splitsen in twee delen. Het eerste fondsdeel van € 12,5 miljoen (waarvan € 5 miljoen EFRO-subsidie) is inmiddels grotendeels uitgezet.

Fondsdeel 2 heeft een grootte van € 8,5 miljoen. Afspraak is om dit tweede fondsdeel beschikbaar te houden totdat fondsdeel 1 is geïnvesteerd, om dan op basis van een evaluatie te besluiten hoe fondsdeel 2 kan worden ingezet en daarbij te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan voor publieke (of private) cofinanciering. Voor cofinanciering vanuit de EU in fondsdeel 2 was oorspronkelijk voorzien dat het nieuwe Operationeel Programma Kansen voor West III (KvW-3) kon worden ingezet. Dit EU-programma heeft formeel de looptijd 2021-2027, maar de uitrol van KvW3 laat nog op zich wachten, verwachting is dat dit programma pas in de loop van 2022 opgesteld wordt. Voor de overbrugging tussen het huidige KvW-2 programma en KvW-3 hebben de Europese regeringsleiders onlangs het REACT-EU programma gelanceerd. Het is dan ook verstandig om snel actief in te zetten op cofinanciering vanuit dit REACT-programma, anders lopen de huidige aandeelhouders het risico dat het INH-fonds “opdroogt” en circa 1,5 jaar in de wachtstand moet staan in afwachting van het derde Kansen voor West programma.

Tot slot

Kort samengevat ligt het Innovatiefonds Noord-Holland op koers. Bedrijven innoveren volop in Noord-Holland en dit publiek-private fonds biedt een mooie brug tussen ondernemers en kennisinstellingen. Het INH-fonds is gericht op de proof-of-concept fase waar aanhoudend marktfalen heerst en de private financieringsmarkt onvoldoende financiering biedt. Het INH-opereert effectief en doelmatig, we hebben in deze evaluatie 10 aanbevelingen geformuleerd om de impact verder te vergroten.

Bijlage 1: Overzicht van onze gesprekspartners

ORGANISATIE	INTERVIEWS MET
ACE	Peter Krijnsen - Aandeelhouder Robert Meijer - Coach bij ACE
Adviescommissie INH	Emmo Meijer - Voorzitter
Afgewezen ondernemer 1	Thijs Roebers - EpiWatch
Afgewezen ondernemer 2	Margret Huenerbein - Bilihome
AMC Ventures Holding BV	Frida van den Maagdenberg - Lid RvB (aandeelhouder)
Gehonoreerde ondernemer 1	Stefan Rink - CEO - AM Flow
Gehonoreerde ondernemer 2	Tycho Caus - Blue Plastics
GO!-NH	André Knol - Founder & CEO Innomics
HvA	Hanneke Reuling - Lid CvB (aandeelhouder) Ineke Bussemaker - Decaan
Innovatiefonds Noord-Holland BV	Wouter Keij – Fondsmanager INH
InnovationQuarter	Liduina Hammer - Head of IQ Capital
Managementautoriteit Kansen voor West	Ruud van Raak - Programmamanager
NVP	Felix Swart - Research, Tax & Regulatory Affairs
Ontwikkelingsbedrijf NHN	Thijs Pennink - Directeur NHN Bjorn Borgers - Manager investeringsbegeleider
PIM	Tom van de Schoot - KplusV Joost Reimert - ACE
Provincie Noord-Holland	Michiel de Graef - Strategisch adviseur/adj. sectormanager Kalle van Seeters - Team coördinator MKB en Innovatie Joost Dalhuijsen - Adviseur MKB financieringsinstrumenten
Sanquin Innovatie BV	Roel Melsert - Managing director
Technology Transfer Offices (TTO's)	Art Bos - Business Development Manager IXA
UvA	Jan Lintsen - Lid CvB (aandeelhouder)
VU	Mirjam van Praag – Voorzitter CvB Bart Klijsen - Directeur IXA

Bijlage 2: Gebruikte afkortingen (op alfabet):

ACE	Incubator van UvA, VU, HvA and AMC
AMC	Amsterdam Medisch Centrum
CvB	College van Bestuur
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EU	Europese Unie
GO!-NH	Groeiversnellingsprogramma
HvA	Hogeschool van Amsterdam
INH	Innovatiefonds Noord-Holland
IQ	Innovation Quarter (ROM Zuid-Holland)
IXA	Innovation Exchange Amsterdam
KPI	Key Performance Indicator
KTO	Knowledge Transfer Organisation
KvW	Kansen voor West (EU programma West-Nederland)
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NCO	Nederlands Comité voor Ondernemerschap
NHN	Noord-Holland Noord
NKI	Nederlands Kanker Instituut
NVP	Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen
PDENH	Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland
POC	Proof of concept
PIM	Programma Investeringsgereed Innovatief MKB
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
TRL	Technology Readiness Level
TTO	Technology Transfer Office
UvA	Universiteit van Amsterdam
VC	Venture Capital
VFF	Vroege-fasefinanciering regeling
VU	Vrije Universiteit
VU MC	Medisch Centrum van de VU

Bijlage 3: Technology Readiness Levels (TRL)

Om de specifieke fases innovatie en productontwikkeling aan te duiden, wordt vaak de methode van Technology Readiness Levels (TRL) gebruikt. Dit systeem is door NASA in de jaren '70 ontwikkeld. Sindsdien is dit systeem verder ontwikkeld, zo hanteert de Europese Commissie het TRL systeem en ook RVO. Het TRL-niveau geeft de fase van de ontwikkeling van een technologie aan, waarbij TRL 1 staat voor technologie aan het prilste begin van de ontwikkeling en TRL 9 voor technologie die technisch en commercieel gereed is. De 9 TRL-niveaus zijn kort samengevat:

1. **Basic principles observed:** deze fase is fundamenteel onderzoek. Basisprincipes zijn geobserveerd en er zijn aannames over de werkingsprincipes van de technologie. Er is nog geen experimenteel bewijs.

2. **Technology concept formulated:** het technologisch concept en het mogelijke toepassingsgebied is geformuleerd.

3. **Experimental proof of concept:** de eerste laboratoriumtesten zijn afgerond met een 'proof of concept' als resultaat.

4. **Technology validated in lab:** het proof of concept wordt gevalideerd in laboratorium-omgeving, veelal met behulp van ruwe (low-fidelity) prototypes op kleine schaal.

5. **Technology validated in relevant environment:** de technologie is getest en gevalideerd in een relevante omgeving. Hierbij worden vaak functionele en geraffineerde (high-fidelity) prototypes gebruikt.

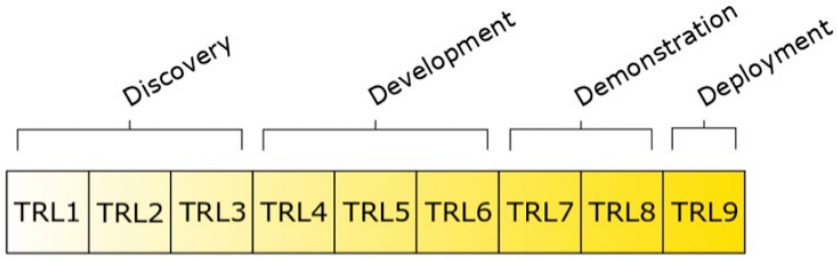
6. **Technology demonstrated in relevant environment:** de werking van de technologie wordt in een relevante omgeving gedemonstreerd. De prestaties van het prototype zijn nog niet geoptimaliseerd voor de operationele omgeving. Aantonen van het technisch werkingsprincipe.

7. **System prototype demonstration in operational environment:** de technologie is geïntegreerd in de uiteindelijke operationele omgeving. De focus ligt nu op zaken zoals productie en certificering.

8. **System complete and qualified:** de technologie presteert naar behoren en de laatste productieproblemen zijn opgelost.

9. **Actual system proven in operational environment:** de technologie is technisch en commercieel gereed. De volgende stappen zijn productie en marktintroductie.

Deze 9 TRL-niveaus kan je ook indelen in vier fases. De eerste drie levels (TRL 1, 2, 3) behoren tot '*discovery*', gevolgd door TRL 4, 5 en 6 van de fase '*development*'. TRL 7 en TRL 8 behoren tot de fase '*demonstration*', met TRL 9 '*deployment*' als laatste ontwikkelingsfase.

De meeste instrumenten van overheden gebruiken de TRL-niveaus om aan te geven voor welke fase het instrument is bedoeld. Het INH-fonds richt zich op TRL 3 tot en met 5.

Bijlage 4: Voortgang EFRO-doelstellingen

Het INH-fonds is opgericht nadat een bijdrage van € 5 miljoen is aangetrokken uit het EFRO-programma. Hieraan zijn wel enkele voorwaarden verbonden. De prestaties van het fonds zijn uitgedrukt in enkele indicatoren en streefwaarden. In de uitvoeringsovereenkomst in de verplichting vastgelegd dat het INH-fonds tweemaal per jaar rapporteert over de voortgang op basis van de indicatoren.

Naar aanleiding van de uitgevoerde kwantitatieve analyse achten we het een kleine moeite om de voortgang in kaart te brengen. Een nadere toelichting op de indicatoren vindt u in dit rapport.

Indicatoren	Streefwaarden	Realisatie	Status
C003 – Aantal ondernemingen dat financiële steun ontvangt, anders dan subsidie	80	28	Goed op weg
C007 – Particuliere investeringen die zijn afgestemd op overheidssteun voor ondernemingen	€ 3.750.000	€ 4.668.079	Behaald
CO27 – De private bijdrage in de totale kosten van innovatie- of onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten	€ 3.750.000	€ 4.668.079	Behaald
CO28 – Aantal ondernemingen dat steun ontvangt bij het introduceren van producten die nieuw zijn voor de markt	25	19	Goed op weg
CO29 – Aantal ondernemingen dat steun ontvangt bij het introduceren van producten die nieuw zijn voor de onderneming	55	28	Vraagt aandacht

Dit evaluatierapport is opgesteld in opdracht van de Provincie Noord-Holland, UvA Ventures Holding BV, AMC Ventures Holding BV, HvA Ventures Holding BV en Sanquin Innovatie BV.

Samenstellers: **Lysias Advies**
Melvin Konings (projectleider)
Pieter van Eijsden
Leonie van der Kruk
Roelof Balk

Datum: 2 februari 2021

Soesterweg 310D
3812 BH Amersfoort
T: 033 464 70 70
info@lysiasadvies.nl
www.lysiasadvies.nl

IBAN: NL18 ABNA 0574 2170 53
BTW: NL809282471B01